

**KASVATUSKUMPPANUUS
VANHEMMUUDEN VARHAISENA
TUKENA PÄIVÄHOIDOSSA**

Työntekijän näkökulma

Sirkku Kankkunen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma
Palveluohjaus ja sosiaalityö

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Palveluohjaus ja sosiaalityö

SIRKKU KANKKUNEN:

Kasvatuskumppanuus vanhemmuuden varhaisena tukena päivähoidossa
Työntekijän näkökulma

Opinnäytetyö 64 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Toukokuu 2015

Lapselle tärkeiden ympäristöjen, kodin ja päiväkodin, vuorovaikutus on merkityksellistä, eikä lasta voi hoitaa ottamatta huomioon vanhemmuutta. Lapsen kasvuympäristöjen tuntemus auttaa työntekijää tunnistamaan lapsen tuen tarpeen. Tutkimuksessa selvitettiin Tampereen kaupungin Leinola-Orimuksen päiväkodin kasvatushenkilöstön näkemystä varhaisesta vanhemmuuden tuesta, mitä on vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän työssä ja mitä vanhemmuuden varhaisen tuen onnistumiseen tarvitaan. Tutkimuksen teoreettiset käsitteet olivat varhainen tuki ja vuorovaikutus vanhemman ja kasvatustyöntekijän välillä sekä aineiston teemoittelussa käytetty kasvatuskumppanuus. Päivähoidon yhteistyösuhdetta määrittää kasvatuskumppanuus. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin eläytymismenetelmällä ja siitä tutkittiin työntekijän toimintaa onnistuneessa ja epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa. Tutkimus korostaa päivähoidon merkitystä ennaltaehkäisevänä ja hyvinvointia edistävänä palveluna.

Tulokset osoittivat, että onnistuessaan vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän työssä on vanhemman kanssa yhdessä miettimistä. Lähtökohtana on luottamus, kunnioitus ja kuulluksi tuleminen osapuolten kesken. Työntekijän positiivinen ja kannustava suhtautuminen lapseen, vanhempaan ja vuorovaikutukseen heidän välillään on tärkeää. Työntekijä havainnoi, tunnistaa ja ottaa rohkeasti puheeksi myös vanhemman oman jaksamisen. Kertoo konkreettisia keinoja selvittää arjen haasteista lapsen kanssa ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelusta. Tarvittaessa työntekijä ohjaa vanhempaa hakemaan apua itselleen ja kertoo perheneuvolan ja KEINU -tiimin palvelusta. Työntekijä sitoutuu toimimaan vanhemman rinnalla lapsen hyvinvoinnin lisäämiseksi kasvatuskumppanina. Vanhemmuuden varhaiseen tukeen päiväkodin työntekijän työssä tarvitaan aikaa puhua, kuunnella ja olla läsnä. Lisäksi tarvitaan konkreettisia keinoja auttaa kasvatuksellisissa kysymyksissä ja tietoa jatkotukeen ohjauksessa.

Tutkimuksen tulosten pohjalta ehdotetaan jatkopohdintaa työyhteisössä. Kasvatustieteissä ja koko työyhteisön kesken on hyvä sopia päivittäisten lasten tuonti- ja hakutilanteiden yhteiset käytännöt työntekijän ja vanhemman vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi. Työyhteisön yhteinen pohdinta sitouttaa työntekijät miettimään kasvatuskumppanuuden sisältöjä ja jakamaan kasvatushenkilöstöllä jo olevaa tietoutta vanhemmuuden varhaisesta tuesta. Jatkotutkimuksena ehdotan tutkimusta vanhemman kokemuksen ja osallisuuden näkökulmasta päivähoidossa.

Asiasanat: varhainen tuki, kasvatuskumppanuus, kasvatuvuorovaikutus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree program in Social Services
Option of Case Management and Social work

SIRKKU KANKKUNEN:

Pedagogical Partnership as Early Parenting Support at Day Care
From a Daycare Worker's Perspective

Bachelor's thesis 64 pages, appendices 2 pages
May 2015

The purpose of this study was to determine what kind of experiences the daycare workers in day care have of an early support of parenting. A child's most important growth environments are his home and day care. The interplay between the growth environments is significant. The knowledge of these growth environments helps the daycare workers at day care to recognize the need of the support in a child's education. The aim of the study was to find out how the daycare workers at the Leinola-Orimus day care in the city of Tampere support parenting and what is needed to support parents as early as possible. The theoretical concepts were early support, an interaction between parents and the daycare workers and the pedagogical partnership which was used in thematising of data. The qualitative data was collected by using the method of empathy-based stories. The study emphasizes the importance of early support of a day care service. Day care service sector contributes to welfare of a family and is preventive.

The results showed that successful early support of parenting needs time to reflect together. The starting point is trust, respect and hearing each other. A daycare worker needs to be positive and encouraging to a child, a parent and a parent-child interaction. A daycare worker observes, picks out and has the courage to bring up also a parents' managing. A worker at the day care shows a parent a concrete example to manage everyday life with little children. A daycare worker guides to the further support. A daycare worker is committed to work as a pedagogical partner beside the parents. A daycare worker needs time to speak, listen and attend.

The results of the study can be utilized in the work community to discuss how to deal with daily situations on bringing in and picking children from the day care. It should be collectively resolved how to manage to avoid the daycare worker being alone with the day care group so the worker is able to communicate with the parents. Discussing with the work community will commit them to reflect and share the information about a pedagogical partnership and an early support that they have in the work community.

Key words: early support, pedagogical partnership, care and education interaction

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
2.1	Varhainen tuki.....	8
2.1.1	Varhainen tuki päivähoitossa	10
2.1.2	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo).....	11
2.1.3	Lapsiperheiden tiimipalvelu Keinuu	12
2.2	Varhainen tuki vuorovaikutuksena	13
2.3	Kasvatuskumppanuus	14
2.3.1	Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena.....	15
2.3.2	Dialogi kasvatuskumppanuudessa	16
3	TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TARKOITUS.....	18
3.1	Päivähoito ennaltaehkäisevänä ja hyvinvointia edistävänä palveluna.....	18
3.2	Tutkimustehtävä ja -kysymykset	19
4	AINEISTON ANALYYSI	20
4.1	Tutkimusmenetelmä.....	20
4.2	Aineiston hankinta ja jatkokäsittely.....	21
4.3	Aineiston analyysi.....	22
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
5.1	Työntekijän toiminta onnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa.....	26
5.1.1	Kuuleminen, luottamus, kunnioitus, dialogi	26
5.1.2	Kuuleminen, luottamus, kunnioitus	31
5.1.3	Kuuleminen, kunnioitus, dialogi	32
5.1.4	Kuuleminen, kunnioitus	34
5.2	Työntekijän toiminta epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa.....	35
5.2.1	Luottamus.....	35
5.2.2	Kunnioitus ja luottamus	38
5.2.3	Kuuleminen ja kunnioitus	39
5.3	Onnistuneiden ja epäonnistuneiden varhaisen tuen tilanteiden vertailu.....	42
5.4	Tyypittely onnistuneista vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteista	44
5.5	Tyypittely epäonnistuneista vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteista.....	46
5.6	Onnistuneen ja epäonnistuneen vanhemmuuden varhaisen tuen tyypittämisen vertailu.....	49
5.7	Tutkimustulosten yhteenveto	50
6	POHDINTA.....	53
6.1	Tutkimuksen kulun, luotettavuuden ja eettisyyden arviointi.....	53

6.2 Pohdinta	58
LÄHTEET	61
LIITTEET	63
Liite 1. Sähköposti työntekijöille	63

1 JOHDANTO

Päivähoitotyössä uppoudumme helposti lapseen unohtaen huomioida vanhemman. Emme voi hoitaa lasta ottamatta huomioon vanhempaa. Päivähoidossa työntekijän rooli ja työkäytännöt perustuvat perhelähtöisyyteen, jonka yhteistyösuhdetta luonnehditaan kumppanuutena. Keskeiset ympäristöt pienen lapsen elämässä ovat koti ja päivähoito. Lapsen lähiympäristö ja päivittäinen toiminta siinä on tärkeää. Kun työntekijä tuntee lapsen erilaiset kasvuympäristöt, lapsen kasvua ja oppimista voi ymmärtää paremmin. Kumppanuudessa vanhemmat ja työntekijät työskentelevät rinnakkain yhdistäen samanarvoisen asiantuntijuuden lapsesta kotona ja päiväkodissa.

Päivähoidon merkitys ennaltaehkäisevänä ja perheiden hyvinvointia lisäävänä palveluna kirkastui itselleni sosionomi opintojeni harjoitteluissa. Kuusikon perhetukikeskuksen avo-osastotyössä ja Ehkäisevän työn yksikön Perhepiste Nopeassa, sain kurkistuksen päiväkodin raja-aidan toiselle puolelle. Päivähoito tavoittaa suuren osan pikkulapsiperheitä ja työntekijöinä meillä on parhaat mahdolliset paikat vanhempien vieressä toimia lapsen hyvinvoinnin lisäämiseksi. Työntekijätyönä varhainen tuki tulee näkyväksi työmuodosta riippumatta asiakkaan ja työntekijän välisessä vuorovaikutuksessa. Opinnäytetyöni kasvatuskumppanuus vanhemmuuden varhaisena tukena päivähoiton työntekijän näkökulmasta käsitteet ovat kasvatuskumppanuus ja varhainen tuki. Keskityn vanhemmuuden varhaiseen tukeen päivähoiton työntekijän ja vanhemman välisessä kasvatavuorovaikutuksessa peilaten sitä kasvatuskumppanuutta ohjaaviin periaatteisiin.

Päivähoidossa useimpien perheiden kanssa syntyy pitkä asiakassuhde. Kun perheessä on kaksi tai kolme lasta, perheen rinnalla kulkemiseen on aikaa parhaassa tapauksessa jopa kymmenen vuotta. Samojen henkilöiden kanssa pystyy harvemmin yksi perhe työskentelemään, mutta samassa yksikössä työtä tekevät tulevat varmasti tutuksi. Lapset ja perhe oppivat tutun päiväkodin käytänteet ja henkilöstön, samoin kuin henkilöstö oppii perheen tavat toimia. Useimmiten luottamuksen rakentamiseen molemmin puolin on riittävästi aikaa ja kaikkien on helpompi ottaa esille myös mahdolliset huolensa.

Opinnäytetyössäni selvitän miten Tampereen kaupungin Leinola-Orimuksen päiväkodin työntekijät kokevat vanhemmuuden varhaisen tuen ja mitä se on päiväkodin työntekijän työssä. Päiväkodin pedagogisissa tiimeissä on toimintakauden 2014–15 aikana pohdittu

arkikohtaamisia ja yhteistyötä vanhempien kanssa. Leinolan päiväkoti ja Orimuksen päiväkoti yhdistyivät Leinola-Orimuksen päiväkodiksi marraskuussa 2013. Yhteistä historiaa ei vielä ole pitkältä ajalta, joten yhteisen kasvatuskulttuurin muodostaminen on vasta alussa. Kasvatuskulttuuri tulee näkyväksi muun muassa toiminnassa lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Kahden useita vuosia omaa kasvatuskulttuuriaan muodostaneen päiväkodin yhdistäminen vaatii yhteistä näkemystä myös kasvatuskulttuurissa. Toivon opinnäytetyöni vanhemmuuden varhaisesta tuesta palvelevan työyhteisön jatkopohdintaa vanhempien ja työntekijöiden välisestä kasvatustuorovaikutuksesta sekä osaltaan helpottavan yhteisen kasvatuskulttuurin muodostusta Leinola-Orimuksen päiväkodissa.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

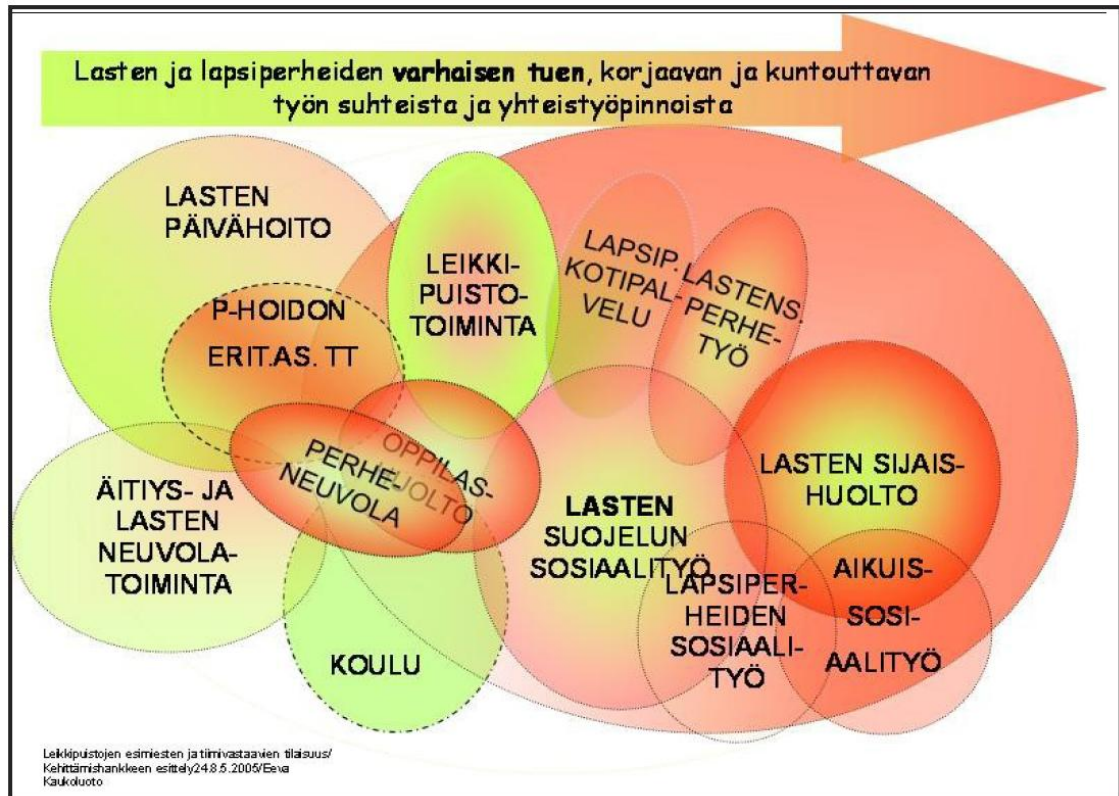
2.1 Varhainen tuki

Tapola-Tuohikumpu on kiteyttänyt varhaisen tuen toimintatavan ihmisten välillä ja ihmisten varassa olevaksi (Tapola-Tuohikumpu, S. 2005, 353). Lindqvist on avannut Davisin (2003) pohjalta varhaista tukea työntekijän toimintana, se on kohtaamista, puuttumista ja tukemista, jossa perusasenteena ovat kunnioitus, nöyryys, aitous, empatia ja hiljainen innokkuus. Työntekijän tulee tunnistaa huolensa lapsesta ja muistaa arvostava asenne, voimaannuttava lähestymistapa, aito läsnäolo sekä vuorovaikutusvastuunsa. Työntekijällä tulee olla myös tietoa alueen palveluista, valmius etsiä apua yhdessä asiakkaan kanssa, ohjata ja saattaa asiakas palveluiden piiriin. (Lindqvist 2008, 18.)

Lindqvistin (2008, 14) mukaan Carl J. Dunst (2000) on lähestynyt varhaista puuttumista kumppanuutena perheen kanssa voimavaroja ja resursseja korostaen. Dunstin mukaan tuen ja resurssien järjestäminen pienten lasten perheille on varhaista puuttumista, joka voi tulla epäviralliselta tai viralliselta verkostolta. Epävirallinen verkosto mm. ystävät ja sukulaiset sekä virallinen verkosto vaikuttavat suorasti ja epäsuorasti perheen, lapsen ja vanhemman toimintakykyyn. Perheen sosiaaliset kontaktit ja perheenjäsenten keskinäinen vuorovaikutus tukevat lasten ja perheen osallisuutta lähiyhteisöön. Lapsen sosiaalisen pääoman muodostumiselle on merkityksellistä kodin ulkopuoliset suhteet ja yhteisöt. (Lindqvist, U. 2008, 12–14.)

Kaukoluoto on väitöskirjassaan (2010, 210) pohtinut varhaisen tuen ja varhaisen puuttumisen käsitteitä. Hänen näkemyksensä mukaan varhaisen tuen käsite on asiakaslähtöisempi ja avoimempi kuin varhaisen puuttumisen käsite. Hän näkee puuttumisen käsitteen hallinto- ja asiantuntijalähtöiseksi sekä viranomaisajattelua korostavaksi. Kaukoluoto pitää mahdollisena, että varhaisen tuen käsitteestä voisi muodostua yhdistävä, siltaava käsite sosiaalialan eri töille. Hän kuvasi varhaisen tuen ulottuvuuksia lasten ja lapsiperheiden palvelujen näkökulmasta VARTU -ohjausryhmän seminaarissa vuonna 2005 tutkimushankkeeseensa liittyen (kuvio 1). Helsingin kaupungin lasten päivähoidon henkilökunnalle järjestetyssä seminaarissa pohdittiin muun muassa voiko käsite varhainen tuki olla yleisessä merkityksessä asiakkaan elämään liittyvien erilaisten töiden esimerkiksi varhaiskasvatusta ja sosiaalityötä yhdistävä tai siltaava käsite. Kuvioista 1 ha-

vainnollistuu myös päivähoidon osuus ennaltaehkäisevänä palveluna. Kuviossa varhaisen tuen työ nähdään liukuvana. Kuvioon on punaisella merkitty korjaavat palvelut. Varhaisen tuen työn tulisi laajeta, jotta korjaavien palveluiden alue pienenesi. (Kaukoluoto 2010, 220.)

KUVIO 1. Varhaisen tuen yhteistyösuhteet (Kaukoluoto 2010, 220.)

Varhaisen tuen työtä ohjaa asiakkaan tarve. Lapsiperheiden varhaisen tuen toiminnassa pyritään tunnistamaan, ehkäisemään ja helpottamaan ongelmia heti, kun huoli on havaittu. Työntekijällä pitää olla aikaa kohdata asiakas tukensa sisältöä ja yhteistyötä määrittävänä yksilönä, kuulla asiakasta. Varhainen tuki on alueellista yksilö- ja vertaistukea. Asiakas on aktiivinen toimija, ei auttamisen kohde ongelmineen. Alueen kaikissa toiminnoissa pitää määritellä mitä varhainen tuki omassa työssä tarkoittaa. (Lindqvist 2008, 14.)

Työntekijöiden työtapana varhainen tuki on tavoitteellista asiakkaan kohtaamista, kuulemista, välittäjänä toimimista, voimavara- ja asiakaslähtöistä palveluihin ohjausta sekä riskien varhaista tunnistamista. Työntekijöiltä vaaditaan riittävää ammattitaitoa, heillä on velvollisuus puuttua ja heidän tulee hallita puheeksi ottamisen taidot. Huolen havainnut toimija kokoaa asiakkaan tarpeen mukaisen moniammatillisen verkoston, joka

vahvistaa lapsen hyvinvointia suojaavia tekijöitä ja heikentää riskitekijöitä. (Lindqvist 2008. 15–16.)

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston varhaisen tuen hanketyöntekijöiden haastatteluissa Tapola-Tuohikumpu (2005, 345) on erottanut varhaisen tuen käsitteestä kolme keskeistä piirrettä, jotka liittyvät erityisesti asiakkaiden ja palvelujärjestelmän suhteisiin. Nämä ovat matala kynnyks, mahdollistaminen ja välittäminen. Hanketyöntekijät kokivat ihmisten hakevan apua ja tukea helpommin läheltä ja leimaamattomista paikoista. Hankkeissa mahdollistaminen tarkoitti toimintamahdollisuuksien ja kohtaamisen paikkojen luomista alueen asukkaiden omalle aktiivisuudelle. Välittäminen on välittäjänä toimimista asiakkaan ja tuen sekä eri toimijoiden välillä. Varhainen tuen toteutumiseen tarvitaan yhdessä tekemistä ja asiakkaan rinnalla kulkemista. (Tapola-Tuohikumpu, S. 2005, 345–350.)

2.1.1 Varhainen tuki päivähoidossa

Heinämäen (2006, 8) mukaan päivähoidossa on ollut tapana määritellä lapsen tukeminen erityispäivähoitoon. Nykyään lapsen tuen tarve päivähoidossa on moninaistunut ja lisääntynyt. Tavallisen ja erityisen välistä rajaa on mahdotonta nähdä, koska lapsen erityisen tuen tarve liittyy yhä useammin tilanteisiin tai olosuhteisiin. Tilanteisiin ja olosuhteisiin liittyviä lapsen tuen tarpeita kuten perheen muutostilanteet ja voimavarojen heikkeneminen ei voi lääketieteellisellä diagnoosilla määrittää. Mahdollisimman varhain käynnistyvä ja lapsen varhaisvuosina tapahtuva lapsen tukeminen päivähoidossa on näkökulma, johon liittyy ennaltaehkäiseminen sekä lapsen kasvun ja kehityksen riskitekijöiden tunnistaminen. (Heinämäki, L. 2006, 8–9.) Kun lapsen tuen tarve liittyy perheen muutostilanteisiin tai voimavarojen heikkenemiseen, kasvatuskumppanuuden merkitys päivähoidon työntekijän työssä korostuu osana laadukasta perustehtävää. Kasvatuskumppanuus on osa varhaista tukea lapselle.

Keskeiset ympäristöt pienen lapsen elämässä ovat koti ja päivähoito. Päivähoito muodostaa valtaosan useiden lasten valvellaoloajan ympäristöstä. Ekokulttuurisen teorian mukaan tarkasteltuna tuen tarpeen arvioinnissa ja tuen järjestämisessä päivähoidolla on suuri merkitys kodin rinnalla. (Heinämäki, L. 2006, 15.) Lapsen kehityksen kannalta vanhempien ja päivähoidon ammattilaisten välinen vuorovaikutus on merkityksellinen. Vuorovaikutus aikuisten välillä edesauttaa ehjän kasvu-ympäristön muodostumista lap-

selle ja avartaa yhteistä näkemystä lapsen hyvinvointiin. (Karila, K. 2006, 91.) Päivähoidossa lapsen tuen tarpeen arviointiin on hyvät mahdollisuudet, sillä kasvattajat oppivat tuntemaan lapsen ja näkevät hänen toimintaansa ja käyttäytymistään eri tilanteissa. Lapsen lähiympäristö ja päivittäinen toiminta siinä on tärkeää ekokulttuurisen näemyksen mukaan. (Heinämäki 2006, 15.)

Varhainen tuki ja moniammatillisuus esityksessään Lastensuojelun keskusliiton ohjelmajohtaja Hanna Heinonen on listannut asioita varhaisesta tuesta päivähoidossa Helsingin sosiaaliviraston mukaan. Siinä varhainen tuki päivähoidossa nähdään näkökulmana ja asenteena, jonka työtapana on havainnointi, tunnistaminen ja puheeksi ottaminen. Lisäksi tarvitaan tietoa yhteistyökumppaneista. Päivähoidon varhaisen tuen toteutumiseen tarvitaan myös toimivat yhteistyöverkostot ja -käytännöt sekä yhteiset sopimukset. (Heinonen 2011, 11.)

Päivähoidossa toteutuu varhaisen tuen keskeiset piirteet asiakkaan ja palvelun välillä. Nykyinen subjektiivinen päivähoito-oikeus mahdollistaa palvelun saatavuuden matalalla kynnyksellä ketään leimaamatta. Päivähoitopaikka on yleensä myös lähellä ja perheen arkeen päivittäin liittyvä toimija. Päivähoidolla osana virallista verkostoa on suuri merkitys lasten ja vanhempien yhteisöllisyyden kokemukselle. Päiväkotiin tuonti- ja hakutilanteet, vanhempainillat ja päiväkodin tapahtumat mahdollistavat vanhemmille kohtaamisen henkilöstön ja muiden samassa tilanteessa olevien vanhempien kanssa. Useissa päiväkodeissa toimii myös vanhempaintoimikunta, jonka vapaamuotoinen toiminta tapahtumiseen mahdollistaa ajatusten vaihdon muiden vanhempien kanssa. Henkilöstö toimii välittäjänä tiedottaen alueen muista toimijoista ja ohjaa tarvittaessa jatkotuen piiriin. Kasvatuskumppanuuden toteutuessa henkilöstön ja vanhempien välillä myös rinnalla kulkeminen toteutuu ja tuki lähtee aina asiakkaan tarpeesta.

2.1.2 Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo)

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo) toimii Tampereen kaupungin päivähoidon perheiden ja työntekijöiden tukena arjessa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja auttaa päivähoidon henkilöstöä havaitsemaan lapsen tuen tarpeen ja perheitä sekä henkilöstöä tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan erityispedagoginen osaaminen auttaa henkilöstöä lapsen tuen tarpeen riittävän varhaisessa havait-

semisessä ja tukemisessa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja toimii henkilöstön ja vanhempien rinnalla. Jos henkilöstöllä tai vanhemmilla herää jokin huoli lapsen hyvinvoinnista, varhaiskasvatuksen erityisopettajalta voi kysyä neuvoa. Hänen erityisosaamisensa on ensiarvoisen tärkeä tuki henkilöstölle. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tapaa perhettä ja henkilöstöä, hän on osa päiväkodin kasvatushenkilöstöä ja työskentelee lapsiryhmissä osana kasvatustiimiä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja työskentelee kussakin itselleen nimetyssä lapsiryhmässä noin kahden viikon välein riippuen tukea tarvitsevien lasten määrästä ryhmässä. (Strömberg, K., Ervelius, P. & Koskinen, S., 2015.)

Kolme varhaiskasvatuksen erityisopettajaa muodostaa tuen tiimin. Tampereen kaupungin päiväkodit jaettiin tuen tiimeihin 1.8.2014 alkaen ja kiertävän erityislastentarhanopettajan (kelto) nimike lopetettiin. Yhden varhaiskasvatuksen erityisopettajan lapsimäärä tuen tiimin alueella on noin 250 lasta. Päiväkotien lapsimäärästä riippuen tuettavat lapset jakautuvat 2–4 päiväkotiin. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan toiminnassa korostuu ennaltaehkäisy ja varhainen tuki lapsille ja perheille. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan työhön kuuluu keskustelu kasvatushenkilöstön kanssa lapsen kehityksestä ja kasvua tukevasta toimintaympäristöstä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan työmenetelmiin kuuluu mm. lapsen yksilöhavainnointi, samanaikaisopetus ja menetelmäneuvottelut henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen yksilöllisen kuntoutussuunnitelman laadintaan, toteuttamiseen ja seurantaan. Hän antaa lapselle tarvittaessa pitkäkestoista erityisopetusta yhdessä työntekijöiden kanssa. (Strömberg ym., 2015.)

2.1.3 Lapsiperheiden tiimipalvelu Keinuu

Tampereella toimii Lapsiperheiden tiimipalvelu KEINU. Tiimiin kuuluu neuvolan terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi, sosiaalityöntekijä ja perhetyöntekijä sekä päivähoidon ja perheneuvolan edustaja. Päivähoidon vakituisena edustajana tiimissä toimii varhaiskasvatuksen erityisopettaja, jonka yhteystiedot toimitetaan kaikille päivähoitolasten vanhemmille ja löytyvät päiväkotien ilmoitustauluilta. Perheenjäsenten halutessa moniammatillinen työtiimi auttaa löytämään ratkaisuja ongelmiin perheen kohdatessa haastavia elämäntilanteita esim. väsymistä, uupumista, sairautta, mielenterveysongelmia, työttömyyttä, parisuhdeongelmia, päihteiden käyttöä tai väkivaltaa. Tiimiin voi ottaa yhteyttä kenen tahansa työntekijän kautta. Myös päivähoidon työntekijöillä on mahdol-

lisuus ehdottaa perheelle tiimin palvelua, yhteyshenkilönä toimii varhaiskasvatuksen erityisopettaja. (Hyvinvointineuvola 2015.)

Hyvinvointineuvola, jonka palvelu Lapsiperheiden tiimipalvelu KEINU on, kuuluu terveyspalveluihin ja perhe ohjautuu palveluun useimmiten lastenneuvolan kautta. Tavoitteena on tukea koko perheen hyvinvointia ja vanhemmuutta painotuksena ennaltaehkäisevä työ. Hyvinvointineuvolatyössä perheen mahdollisiin ongelmiin pyritään antamaan apua vaiheessa, jolloin ongelmat ovat vielä pieniä. KEINUn palveluun kuuluvaa kotikäyntityötä tekee yksi terveydenhoitaja alueenaan koko kaupunki. Kotikäyntityölähteen voi kirjoittaa esim. oman neuvolan terveydenhoitaja tai lääkäri. Vanhemmat täyttävät KEINUn työmenetelmiin kuuluvat perheen tilannetta kartoittavat kyselylomakkeet, jotka käydään yhdessä puhuen terveydenhoitajan kanssa läpi. Asioista puhuminen ulkopuolisen henkilön kanssa voi auttaa ratkaisemaan perheen arjen pulmia. (Hyvinvointineuvola 2015.)

2.2 Varhainen tuki vuorovaikutuksena

Varhaisen tuen työ tulee näkyväksi työntekijän ja asiakkaan välisen vuorovaikutuksen laadussa ja arvoissa. Tapola-Tuohikummun haastattelemat Helsingin kaupungin sosiaaliviraston varhaisen tuen hanketyöntekijät luonnehtivat vuorovaikutusta asiakkaan ja työntekijän välillä arvostavaksi dialogiksi. Arvostavassa dialogissa ihmisten välillä on ihmisarvo, arvokkuus ja kunnioitus. Ihmisten varassa ovat kohtaaminen, kuuntelu, kuuluksi tuleminen, pysähtyminen ja kulkeminen. Tärkeää on myös riittävä aika ja kokonaisvaltaisuus. (Tapola-Tuohikumpu, S. 2005, 345, 353.)

Luodessaan vuorovaikutussuhdetta vanhempiin työntekijän asenteena on kunnioitus, nöyryys, aitous, empaattisuus ja hiljainen innokkuus. Kunnioitus on lapsen ja vanhemman arvostusta, ajattelemista positiivisesti ehtoja asettamatta. Nöyryys asenteena näkyy työntekijän realistisena käsityksenä itsestään, hän hyväksyy omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Aitouden asenteen omaava työntekijä on avoin kaikille kokemuksille ja osaa tehdä tarkkoja havaintoja vääristämättä niitä esim. omilla ennakkoluuloillaan. Empaattisella työntekijällä on pyrkimys ymmärtää tilanteet ja tapahtumat vanhemman näkökulmasta. Asenteena hiljainen innokkuus näkyy työntekijän ollessa innostunut omasta työstään, hyvä työntekijä on innostunut työstään ja saa siitä tyydytystä. Innokkuus tarttuu

helposti lapsiin ja vanhempiin sekä edistää vuorovaikutussuhdetta. (Davis, H. 2003, 56–61.)

Kaukoluodon mukaan aikuisten, vanhempien ja henkilöstön, välinen kommunikaatio on väline lapsen hoidetuksi tulemiseen, kasvuun ja kehitykseen (Kaukoluoto 2010, 203). Rönkön ja Rytkösen mukaan keskeisimmät työvälineet perhetyössä ovat vuorovaikutus ja hyvän yhteistyösuhteen luominen. He jatkavat, että ilman vuorovaikutusta hyvää ei saada aikaan missään palvelussa eikä työmuodossa. Hyvä syntyy ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, jossa yhdessä määritellään miten hyvään päästään ja mitä se on. (Rönkkö, L. & Rytkönen, T. 2010, 5, 168–169.)

2.3 Kasvatuskumppanuus

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattilaisten työtavat vanhempien ja perheiden kanssa ovat vaihdelleet yhteistyösuhteen painopisteen mukaan. Yhteistyösuhde perheen ja palveluiden välillä voi olla asiantuntijalähtöistä, perheitä tukevaa, perhekeskeistä ja perhelähtöistä. Toimialan ja työntekijän tulkinta yhteistyösuhteesta ohjaa hänen tapansa työskennellä. Päivähoidossa työntekijän rooli ja työkäytännöt perustuvat perhelähtöisyyteen, jonka yhteistyösuhdetta luonnehditaan kumppanuutena. Kumppanuudessa vanhemmat ja työntekijät työskentelevät rinnakkain yhdistäen samanarvoisen asiantuntijuuden lapsesta kotona ja päiväkodissa. (Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006, 17–19.)

Lapsen päivittäisen toiminnan ymmärtäminen kasvuympäristöissään vaatii perhelähtöistä työtä. Perhelähtöisen työn ajatuksena on, ettei lasta voi riittävästi auttaa tuntematta hänen kotinsa toimintaperiaatteita. Perhelähtöisen työn yhteistyösuhdetta määrittää kumppanuus vanhempien kanssa. Työntekijöiden vastuu on huolehtia suhteen tasavertaisuudesta, jossa vanhemmat ovat aktiivisia toimijoita. Perhelähtöisen työn perusta on ekologinen näkemys lapsen kehityksestä, perheen toiminnasta ja auttamisen mahdollisuuksista. Kun tunnetaan lapsen erilaiset kasvuympäristöt, lapsen kasvua ja oppimista voi ymmärtää paremmin. Kumppanuudessa on tärkeää molemminpuolinen kunnioitus ja osapuolten tieto lapsesta. (Määttä, P. 2001, 97–100.)

Päivähoitotyötä ohjaava asiakirja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) määrittää vanhempien ja perheiden välisen yhteistyön kasvatuskumppanuudeksi. Siinä van-

hemmillä oman lapsensa tuntijoina on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu, henkilöstöllä koulutuksen tuoma ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu tasavertaisen yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden edellytysten luomisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.) Kumppanuuteen verrattuna vanhemmuuden tukeminen tulkitaan asiantuntijalähtöiseksi auttamismalliksi, jossa vanhemmat ovat ammattilaisen tuen, neuvonnan ja ohjauksen kohteena olevia. (Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006, 20.) Kumppanuudessa työntekijä toimii tasa-arvoisessa suhteessa vanhemman rinnalla.

Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on mahdollisimman herkästi ja varhain tunnistaa lapsen tuen tarve kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella sekä yhteistyössä luoda yhteiset toimintatavat lapsen tukemiseksi. Henkilöstöllä on vastuu sisällyttää kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi päivittäistä työtä myös tuen tarpeen havaittuaan. Kumppanuuden lähtökohtana on lapsi ja hänen hyvinvointinsa turvaaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32.)

2.3.1 Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena

Eri aikakausina tuotettujen päivähoitoa ohjaavien asiakirjojen termeistä voi nähdä vanhempien ja ammattilaisten vuorovaikutukseen liittyvän ajattelutapojen muutoksen, jossa tukemisesta on siirrytty kumppanuuteen. Karilan mukaan Vuori (2001) näkee sen merkkinä siitä, että yhteiskunnallinen prosessi, kansalaisten osallisuus omassa elämässään, on edennyt vaikuttavuudessaan tavoittamaan yhteiskunnalliset uudistuspyrkimykset. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet asiakirjassa (2005, 31) on luku vanhempien osallisuus lasten varhaiskasvatuksessa, joka käsittelee kasvatuskumppanuutta vanhempien osallisuuden mahdollistajana. Kasvatuskumppanuuskäsitteen tulkinat tulevat esille arjen toimintakäytännöissä. (Karila 2006, 92–94.)

Kasvatuskumppanuudessa työntekijä toimii päivähoidossa sitoutuen toimimaan keskinäisen kuulemisen, kunnioituksen, tasavertaisuuden ja dialogisuuden mukaisesti lasten ja perheiden kanssa. Vuorovaikutustaitojen harjoittelu, työntekijän oman toiminnan ja suhteissa olemisen reflektointi sekä lapsen kasvuyhteisöissä ja kahdenkeskisissä vuorovaikutustilanteissa yhteisen ymmärryksen etsiminen rakentaa kasvatuskumppanuuden ammattitaitoa. Kasvatuskumppanuus on tietoinen asenne ja omaksuttu työikäntö, jotka muuntavat työntekijän ammatillisuutta. Työntekijän puhetapa ja työikäntöt mah-

dollistavat vanhemman kuulluksi tulemisen. Vanhemman käsitykset, näkemykset ja ratkaisuehdotukset suhteessa omaan lapseensa tulevat jaetuksi vanhempaa arvostavalla tavalla. (Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006, 18–20.)

Kasvatusvuorovaikutus sisältää vanhempien ja työntekijöiden välisen vuorovaikutuksen lisäksi työntekijöiden keskinäisen kanssakäymisen, vuorovaikutuksen työntekijän ja lapsen välillä sekä lasten kesken. Näin voidaan sanoa kasvatusvuorovaikutuksen olevan kasvatuksen ammattilaisten keskeinen osaamisalue. Arjen vuorovaikutustilanteissa huomio tulee kiinnittää itse vuorovaikutustapahtumaan omalla persoonalla työskentelyn ja kemioiden kohtaamisesta puhumisen sijaan. Ystävällinen ja toista arvostava tunnelmapiiiri mahdollistaa osallisten välistä yhteistä ymmärtämistä kasvatusvuorovaikutuksen tilanteissa. Yksilöiden yhteenkuuluvuus ja yhteisöllisyyden tunne on tärkeä päämäärä kasvatusvuorovaikutuksen tasosta riippumatta. (Karila, K. ym. 2006, 7–9.)

2.3.2 Dialogi kasvatuskumppanuudessa

Tietoisessa läsnäolossa, keskittymisessä ja kuuntelemisessa toista ymmärtäen on vasta-
vuoroisen kohtaamisen salaisuus. Peavyn (1997) mukaan avoimen keskustelun mahdollistava vuorovaikutus syntyy toisen kunnioittamisesta, ymmärtämisestä, tasa-arvosta, eläytymisestä ja aidosta kiinnostuksesta toista osapuolta kohtaan. Työntekijällä on vastuu tunnistaa tilanteeseen sopiva keskustelumuo-
to ja vuorovaikutusvastuu vanhemman kanssa. Tällöin ammatillisuus on työntekijän työväline ja suoja roolin lisäksi. Työntekijältä vaaditaan kasvatustietoisuutta, joka on tietoisuutta oman työn taustalla olevista käsityksistä, arvoista, uskomuksista ja oletuksista. Lisäksi työntekijän on tiedostettava työtehtäväänsä kuuluvat vastuut, velvollisuudet ja oikeudet. Työntekijän kasvatusteot ja -toiminta osoittavat hänen kasvatustietoisuutensa laadun. Ammatilliset keskustelut ovat aina tietoista toimintaa. (Nummenmaa & Karila 2011, 26–27.)

Ammatillisissa vuorovaikutussuhteissa vaikuttaa työntekijän tietoisuus omista tunteistaan. Työntekijän omien tunteiden tunnistaminen ja työstäminen ovat tärkeä osa ammatillisuutta. Onnistuminen dialogisessa kasvatuskumppanuudessa edellyttää työntekijän tietoisuutta omasta ajattelustaan, tunteistaan ja kokemuksistaan. Työntekijän ja vanhemman välisen dialogisuuden kokemus mahdollistuu yhteisessä vuoropuhelussa, jossa ei valita puolta. Kummankaan tietämys ei ole arvokkaampaa kuin toisen ja toisen kanssa

voi olla myös erimieltä. Dialogin edellytys on yhteinen kunnioittavan kuulemisen kokemus. (Kaskela 2006, 38–39.)

3 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TARKOITUS

3.1 Päivähoito ennaltaehkäisevänä ja hyvinvointia edistävänä palveluna

Tutkimuksellani haluan korostaa päivähoiton merkitystä ennaltaehkäisevänä ja hyvinvointia edistävänä palveluna. Päivähoito tavoittaa laajasti suuren osan lapsista. On luonnollista pohtia mahdollisia keinoja, joilla perheitä voidaan tukea laajemmin ja ennaltaehkäisevämmiin kuin muissa valmiissa tukimuodoissa. Pohdintatyöllä ei välttämättä saavuteta suuria linjauksia tai uusia rakenteita, mutta se vie perheiden huomioimisen asiaa eteenpäin. Koivula korostaa (2004, 100), että onnistuneen vuorovaikutuksen pohjaa muodostettaessa on tärkeää ymmärtää perheiden tarpeisiin paneutumisen ja aidon välittämisen merkitys sekä arvostaa ja kunnioittaa ihmistä. (Koivula 2004, 98–100.)

Haluan opinnäytetyöni kautta tuoda näkyväksi vanhemmuuden tärkeyttä päivähoitossa olevan lapsen elämässä. Emme voi hoitaa lasta ottamatta huomioon vanhempaa ja lapsen perhettä. Lapselle tärkeiden ympäristöjen, kodin ja päiväkodin vuorovaikutus on merkityksellistä. Kasvattajina voimme antaa lapselle kokemuksen näiden ympäristöjen yhteisymmärryksestä toimimalla rinnakkain vanhempien kanssa huolehtien lapsen hyvinvoinnista yhdessä. Miten kumppanuutemme näkyy päivähoiton arjessa? Päiväkotihenkilöstön työpäivä täyttyy lapsi- ja lapsiryhmätyöstä, unohtuuko työ vanhemman kanssa.

Selvitän opinnäytetyössäni Leinola-Orimuksen päiväkodin kasvatushenkilöstön näkemystä varhaisesta vanhemmuuden tukemisesta, mitä on vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän arjessa ja mitä vanhemmuuden varhaisentuen onnistumiseen tarvitaan. Laadullisessa tutkimuksessani pyydän työntekijöitä kirjoittamaan tarinan kuvittelemastaan onnistuneen ja epäonnistuneen vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteesta. Eläytymismenetelmätarinoista tutkin työntekijän toimintaa onnistuneessa ja epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa. Toivon saavani vastauksen tutkimustehtävääni mitä on vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän työssä.

Leinola-Orimuksen päiväkotitoimi on johtamiskokonaisuus, jossa päivähoitoyksikön kokonaisuus muodostuu useista päiväkodeista. Jouni Lehtisen johtama Leinola-Orimuksen

päiväkoti muodostuu kahdesta päiväkodista sekä viidestä esiopetusryhmästä, jotka toimivat Leinolan koulun tiloissa. Lapsiryhmiä on yhteensä 13 ja ne sijaitsevat viidessä toimitilassa suhteellisen erillään toisistaan Leinolan asuinalueella. Kasvatushenkilöitä Leinola-Orimuksen päiväkodissa on 42. Vanhempien päivittäinen kohtaaminen on puuttanut päiväkodin pedagogisissa tiimeissä henkilöstöä viime aikoina ja tästä johtuen toivon opinnäytetyöni antavan jatkopuheenaihetta ja syventävän keskusteluita jatkossa.

3.2 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tutkimustehtäväni

Mitä on vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän työssä?

Tutkimuskysymykset

Miten työntekijä toimii onnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa?

Miten työntekijä toimii epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa?

Mitä vanhemmuuden varhaisen tuen onnistumiseen tarvitaan?

4 AINEISTON ANALYYSI

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, jonka aineiston hankintaan käytin eläytymismenetelmää. Eläytymismenetelmä tutkimusaineiston keräämisen keinona on lyhyiden tarinoiden kirjoittamista tutkijan antamien ohjeiden mukaan. Vastaajat kirjoittavat omiin mielikuviinsa perustuvan tarinan käyttäen orientaationa annettua kehyskertomusta. Menetelmässä on keskeistä yhden tekijän vaihtuminen kehyskertomuksessa, kehyskertomuksen muuntelu. (Eskola, J. & Suoranta, J. 2003, 110–112.) Laadin kehyskertomuksen, josta tein onnistuneen ja epäonnistuneen variaation. Testasin laatimiani kehyskertomusversioita omassa työyhteisössäni Orimuksen päiväkodissa etukäteen johtajan luvalla. Testin jälkeen muokkasin kehyskertomuksiani.

Kehyskertomuksissa pyysin vastaajia kuvittelemaan vanhemmuuden tukemiseen liittyvän tilanteen. Eläydyttyään tilanteeseen vastaajat kirjoittivat tarinan tai kuvauksen keskustelusta kuvittelemassaan kohtaamisessa. Pyysin vastaajia kertomaan myös tilanteeseen vaikuttaneista tekijöistä ja työntekijän toiminnasta keskustelun aikana. Eläytymismenetelmätarinat ovat mahdollisia tarinoita siitä, mikä saattaa toteutua ja mitä eri asiat merkitsevät, ne eivät välttämättä kuvaa todellisuutta. (Eskola, J. & Suoranta, J. 2003, 110–113.) Lopulliset kehyskertomukset ja sähköposti, jossa pyydän työntekijöitä osallistumaan tutkimukseeni, on opinnäytetyöni liitteenä. (Liite 1.)

Laadullinen tutkimus pyrkii tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Arvot muovaavat sitä, miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä ja objektiivisuus on vaikeaa laadullisessa tutkimuksessa. (Hirsjärvi 2009, 161.) Valitsin eläytymismenetelmän tavaksi kerätä aineistoa, koska oma työskentelyni päiväkodissa vähentää objektiivisuuttani tutkijana. Eskolan ja Suorannan (2003, 116) mukaan eläytymismenetelmä tarjoaa vastaajille mahdollisuuden aktiivisesti käyttää omaa mielikuvitustaan ja ajatteluaan. Vastaukset kehyskertomuksiin kuvastavat sitä, mitä ihmiset tietävät asiasta stereotyyppisten vakiovastausten lisäksi. (Eskola 2003, 116–117.)

Tavoitteeni on kuvata mitä aineistossa sanotaan varhaisesta vanhemmuuden tukemisesta päiväkodin työntekijän työssä ja löytää vastaajien näkökulma asiaan. Pyrin tutkijana

etääntymään ja kyseenalaistamaan oman esiymmärrykseni, jotta oma ymmärrykseni voisi laajeta. (Vilka, H. 2005, 137.) Aineiston avulla toivon löytäväni uusia näkökulmia vanhemmuuden tukemisesta. Vastaajat voivat vapaasti tuottaa käsityksensä asiasta eläytymismenetelmän avulla. Vaikka eläytymismenetelmävastaukset eivät välttämättä ole todellisia tarinoita, ovat ne Eskolan mukaan vähintäänkin mahdollisia tarinoita. (Eskola, J. 2010, 81.)

4.2 Aineiston hankinta ja jatkokäsittely

Jaoin kehyskertomuksia Leinola-Orimuksen päiväkodin kaikille kasvatushenkilöille ja pyysin heitä vastaamaan joko heti tai kahden viikon kuluessa. Kehyskertomukset jaoin satunnaisesti eri henkilöille, joten jokainen kuvitteli joko onnistuneen tai epäonnistuneen tilanteen. Leinola-Orimuksen päiväkodin on suuri yksikkö, jossa on 42 kasvatushenkilöä. Sovin päiväkodin johtaja Jouni Lehtisen kanssa, että kerron tutkimuksestani ja vierailen henkilöstön viikkopalavereissa, joissa voin jakaa kehyskertomusversiot. Laitoin myös sähköpostissa tiedotteen ja muistutuksen tutkimuksestani henkilöstölle. Jätin palavereissa yhdessä sovittuun paikkaan kirjekuoren, johon kukin sai palauttaa tarinansa nimettömänä tai halutessaan minulle sähköpostissa. Sähköpostissa vastaanottamani tarinat käsittelin myös nimettöminä.

Olin kopioinut onnistuneiden tilanteiden kehyskertomukset vaalean vihreälle paperille ja epäonnistuneet vaaleanpunaiselle aineiston jatkokäsittelyä helpottaakseni, lisäksi luokittelin tarinat hankintapaikan mukaan ja järjestin ne numeerisesti. Tutkimukseni valmistuttua hävitän kaikki tarinat. Eskolan ja Suorannan (2003, 62) mukaan eläytymismenetelmätarinoiden analyysissä noin 15 vastausta kehyskertomusta kohden on riittävä määrä, jotta aineiston kylläntyminen toteutuu. Pyrin siis saamaan vastauksia molempiin kehyskertomusversioihin vähintään 15 tarinaa. Aineiston kylläntymisestä puhutaan, kun aineisto ei tuota enää uutta tutkimuksen kannalta. (Eskola 2003, 62.) Sain 23 vastausta, joista 12 tarinaa onnistuneesta kohtaamisesta ja 11 epäonnistuneesta tilanteesta. Tutkin Leinola-Orimuksen päiväkodin työntekijöiden näkemystä varhaiseen vanhemmuuden tukemiseen, en siis hankkinut aineistoa muualta.

4.3 Aineiston analyysi

Eläytymismenetelmäaineiston analyysissä tutkija katsoo miten vastaukset muuttuvat eri variaatioissa. Aineiston ydin tulee esiin, kun tutkija vertaa mitä vastauksissa muuttuu kertomuksen yhtä asiaa muutettaessa eli pyrkimys on saada selville tutkitun ilmiön logiikkaa. (Eskola, J. 2010, 85.) Olennaista on variaation vaikutus vastauksiin, aineistoa ei saa käyttää miettimättä mihin versioon vastaus perustuu, eläytymismenetelmän keskeisen idean vastaisesti. Kun laatii erilaiset kehyskertomukset, niitä kannattaa myös hyödyntää etsiessään tilanteiden peruslogiikkaa. (Eskola 1997, 30.)

Tutkimustehtäväni oli selvittää kasvatushenkilöstön näkökulmasta mitä on vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodissa. Saadakseni vastauksen tutkimustehtävääni tutkimuskysymykseni olivat, miten työntekijä toimii onnistuneessa ja epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa sekä mitä vanhemmuuden varhaisen tuen onnistumiseen tarvitaan. Minua kiinnosti kohtaamisen onnistumiseen ja epäonnistumiseen vaikuttavat tekijät ja työntekijän toiminta keskustelun aikana. Taustakysymykset antoivat minulle myös mahdollisuuden luokitella aineistoa. Luokittelin aineiston aluksi kehyskertomusten mukaan, lukiessani vastauksia katsoin millaisia tutkimustehtävääni valaisevia teemoja aineistosta löytyy.

Poimin tarinoista alleviivaamalla alkuperäisiä ilmauksia, jotka kuvasivat työntekijän toimintaa. Etsin vastausta tutkimuskysymykseeni miten työntekijä toimii onnistuneessa/epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa. Tilanteeseen vaikuttavat tekijät tila ja tilanne esim. aamu/iltapäivä ja rauhallinen/rauhaton ympyröin tarinoista. Löysin työntekijöiden vuorovaikutuksesta tilanteiden aikana merkkejä kasvatuskumppanuutta ohjaavista periaatteista ja epäonnistuneissa tilanteissa piirteitä niiden puuttumisesta. Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet ovat kunnioitus, kuuleminen, luottamus ja dialogi. (Kaskela 2006, 32–39.)

Valitsin kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet teemoiksi, koska ne määrittävät päivähoiton yhteistyökäytäntöjä tänä päivänä. Varhaisen tuen kohtaamisen perusasetteet ja -taidot ovat sisällöltään samoja kuin kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet. Työntekijän toimintaa tilanteessa tutkiessani teemoiksi muodostuivat merkit kasvatuskumppanuutta ohjaavista periaatteista ja epäonnistuneissa tilanteissa piirteet niiden puuttumisesta. Yhdistin eri hankintapaikoista saamani vastaukset järjestäen ne teemojen

mukaan ja kirjoitin auki onnistuneet tarinat erillään epäonnistuneista miettien mitä tarinoissa tapahtuu, tässä vaiheessa aineisto lähinnä järjestyi uudelleen.

Kirjoittaessani tarinoita teemojen alle etsin työntekijöiden toiminnasta kohtaamisen perustaitoja, läsnäoloa ja aktiivista kuuntelua tai niiden puuttumista. Työntekijän läsnäoloon vanhemmuuden varhaisessa tukemisessa sisältyy empatian osoittaminen ja aktiiviseen kuunteluun puhumaan kannustaminen. Lisäksi etsin tarinoiden työntekijöiden vuorovaikutuksesta merkkejä kohtaamisen perusasenteista kunnioituksesta, nöyryydestä, aitoudesta ja hiljaisesta innokkuudesta tai niiden puuttumisesta. (Davis, 2.2 Varhainen tuki vuorovaikutuksessa tässä työssä.)

Pidin pitkään tarinat kokonaisina, jotta en tulkinnassani olisi kadottanut mitään oleellista kohtaamisten tunnelmasta ja luonteesta. Ryhmiteltyäni tarinat kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden mukaan yhdistin analyysiin ja tulkintaani teoriaa, vastaajien tarinat ja teoria vuorottelevat tutkimuksen tuloksia käsittelevässä luvussa. Säilytin edelleen tarinat lähes kokonaisina ja koodini taustakysymyksistä sekä hankintapaikasta tarinoiden perässä. Onnistunut teemoittelu vaatii Eskolan ja Suorannan (Eskola 2003, 175) mukaan teorian ja empirian vuorovaikutusta. Analysoin onnistuneet ja epäonnistuneet tarinat ja vertailin variaatioiden tuloksia keskenään.

Aineistoa luokitellessani huomasin myös laskevani kuinka monta kertaa jokin asia esiintyy vastaajien tarinoissa. Laadullisen aineiston analyysissa voi käyttää myös määrälliselle tutkimukselle tyypillistä laskemista, tällöin puhutaan aineiston sisällön eritte-lystä. Lasketaan esimerkiksi kuinka moni vastaaja ilmaisee saman asian. (Tuomi 2009, 120.) Aluksi laskin mm. työntekijöiden yksinolotilanteita vain oman mielenkiintoni vuoksi. Analyysin edetessä huomasin sillä olevan merkitystä työntekijän läsnäoloon tilanteessa. Tarinoiden määrän ollessa 23 määriä oli helppo laskea ilman taulukointia.

Verratessani onnistuneiden ja epäonnistuneiden tilanteiden tuloksia huomasin, että työntekijän läsnäoloon vaikutti millaisessa tilanteessa keskustelu tapahtui. Ryhmittelin tilanteet päiväkodin päiväjärjestyksen mukaan, aamulla lapsen tuonti- ja iltapäivällä hakutilanteet. Iltapäivän hakutilanteet jakautuivat vielä päiväkodin sisä- ja ulkotiloissa tapahtuviksi. Lisäksi tilanteista erottui omaksi ryhmäkseen ennalta sovitut moniammatilliset neuvottelut vanhempien kanssa ja yksi varhaiskasvatuskeskustelu lapsen aloitettua päi-

vähoidon. Kahdessa onnistuneessa tilanteessa ei ollut mainintaa mihin aikaan päivästä keskustelu tapahtui, toinen näistä oli puhelinkeskustelu.

Eläytymismenetelmäaineistoa voi analysoida myös tyypittelemällä aineistoa. Tyypittelyssä voi valita yhden tarinan esimerkiksi aineistosta tai rakentaa useasta tarinasta koamalla tyypillisen tarinan. Tyypittelyssä ryhmitellään samankaltaisia tarinoita yhdeksi tarinaksi. (Eskola 1997, 93–94.) Seuraavaksi keräsin vastaajien tarinoista alkuperäiset ilmaisut kohtaamisen onnistumiseen ja epäonnistumiseen vaikuttaneista tekijöistä ja muodostin tyypitarinat. Tyypit täydentävät teemoiteltua aineistoa ja selkiyttävät lukijan kuvaa aineistostani. Näin tekemieni johtopäätösten luotettavuus paranee.

Tyypittely-yhteenvetoon keräsin ilmaisia kaikkia 12 onnistuneesta tarinasta. Erotin tarinoista ilmaisut, jotka kuvasivat työntekijän toimintaa, tilaa ja tilannetta kohtaamisen aikana sekä työntekijän antamaa tukea vanhemmalle. Tarina havainnollistaa vastaajien käsityksen vanhemmuuden varhaisen tuen onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä ja mitä onnistuminen edellyttää. Tyypittely yhteenvetoon 11 epäonnistuneesta tilanteesta järjestin myös ilmaisut, jotka kuvaavat työntekijän toimintaa, tilaa ja tilannetta kohtaamisen aikana. Yhteenvedot sisältävät alkuperäisiä ilmaisia, jotka kuvaavat vanhemman tuentarvetta ja työntekijän vuorovaikutusta epäonnistuneissa tilanteissa. Yhteenvetotarinat eivät ole kieliopillisesti tarkasteltuna oikein kirjoitettuja, koska niissä on ainoastaan alkuperäisistä tarinoista kerättyjä ilmaisia ilman tukisanoja. Tarina havainnollistaa vastaajien käsityksen vanhemmuuden varhaisen tuen epäonnistumisesta ja sen syistä vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteissa.

Muodostin tyypitarinoista mahdollisimman laajoja, jokin ilmaisu esiintyi vain yhdessä vastauksessa suuri osa useissa niistä. Pyrin tekemään tyypeistä sisällöllisesti loogisia, mahdollisia tarinoita. Vastaajien tarinoiden ero onnistuneen ja epäonnistuneen vanhemmuuden varhaisen tilanteen välillä näkyy tyypitarinoita vertaamalla. (Eskola 2003, 182.) Näin toimien sain selville vastaajien käsityksen vanhemmuuden varhaisen tuen onnistumiseen ja epäonnistumiseen vaikuttavista tekijöistä. Tässä tyypittelyssä sain vastauksen myös tutkimuskysymykseeni, mitä vanhemmuuden varhaisen tuen onnistumiseen tarvitaan.

Tehdessään johtopäätöksiä tutkija pyrkii ymmärtämään asioiden merkitykset tutkittaville. Pyrin analyysin kaikissa vaiheissa ymmärtämään vastaajia heidän omasta näkökul-

mastaan. Ymmärtäminen helpottuu, kun ottaa huomioon oman työskentelyni päivähoitossa. Minun pitää myös tarkoin punnita tutkimukseni luotettavuutta, en saa sekoittaa omaa näkökulmaani tutkittavien näkökulmaan. Koska sisällönanalyysi perustuu tulkinnaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–113.)

Jos tutkijan päämääränä on tulosten yleistettävyys oman tutkimusjoukon ulkopuolelle, aineiston koon määrää aineiston anti eikä sen lukumäärä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tapana puhua tulosten yleistettävydestä, ei niinkään aineiston yleistettävydestä niin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Luotettavuutta mietittäessä kaikki tutkijan toimenpiteet ja ratkaisut koko tutkimusprosessin ajalta ovat arvioinnin kohteena. Olen pyrkinyt kuvaamaan kaikki tekemäni ratkaisut tutkimusprosessiin liittyen. (Eskola, J. 1997, 25.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Työntekijän toiminta onnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa

Viisi tarinaa kahdestatoista onnistuneesta tilanteesta sisälsivät kaikkia kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita. Niistä neljä tapahtui työntekijän aloitteesta, työntekijä kutsui kumppanuuteen. Kasvatuskumppanuuden aloite- ja ylläpitovastuu on työntekijällä (Kaskela 2006, 20). Työntekijöillä on ollut aikaa luoda vanhemmalle kuva lapsen toiminnasta päiväkotipäivän aikana hoitosuhteen jatkuttua jo pidemmän aikaa. Kutsu yhteiseen keskusteluun, jossa voi yhdessä rauhassa miettiä, antaa lupauksen sitoutumisesta kumppanuuteen. Hyvän vuorovaikutussuhteen tunnusmerkit avoimuus, tasavertaisuus, luottamus ja toisen osapuolen kunnioittaminen, arvostaminen sekä hyväksyminen toteutuvat näissä tarinoissa.

Kaksi työntekijän aloitteesta alkavaa tilannetta sisältävät kuulemista, luottamusta ja kunnioitusta. Moniammatillisesta keskustelusta alkavan tarinan vanhempien luottamus saavutettiin toimintavuoden kuluessa pienin askelin ja tavoittein. Vanhemmat kokevat yhteistyön asymmetrian myönteisempänä, silloin kun työntekijöiden lähtökohtana on myönteinen suhtautuminen lapseen. Kolmen tarinan, joissa toteutui dialogi, kuuleminen ja kunnioitus työntekijä kuulee vanhempaa ja sitoutuu konkreettisella toimenpiteellä tukemaan perhettä arjessa. Kahden onnistuneen tarinan työntekijöiden ja vanhemman välinen keskustelu sisälsi kuulemista ja kunnioitusta. Tarinoissa työntekijä tukee lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta, niissä on kasvatuskumppanuutta aidoimmillaan.

5.1.1 Kuuleminen, luottamus, kunnioitus, dialogi

Pisimmässä tarinassa arkista puhetta lapsesta on käyty jo pidemmän aikaa ja kuultu vanhemman tunnelmia kotona. Yksinhuoltaja äiti on väsynyt haastavaan arkeen tahtovan lapsen kanssa. Lapsiryhmän aikuiset ovat huomanneet äidin väsymyksen ja työntekijä on valmistautunut sopivan tilaisuuden tullen ottamaan asian puheeksi äidin kanssa. Vanhemman ja kasvattajatiimin välille on rakennettu luottamus päivittäisissä arjen tilan-

teissa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Työntekijöillä on ollut aikaa luoda vanhemmalle kuva lapsen toiminnasta päiväkotipäivän aikana hoitosuhteen jatkuttua jo pidemmän aikaa. Avoin vuoropuhelu on keino jakaa kasvatustuuta vanhempien ja henkilöstön kesken.

Työntekijän ja vanhemman kohtaamisen onnistumiseen vaikuttaa työntekijän kunnioitava asenne, joka aktiivisen kuuntelun kautta näkyy arvostamisena ja hyväksymisenä. Vanhemmalla on tilaisuus puhua ja häntä kuunnellaan ilman ehtoja. Työntekijän avoin rehellinen puhe ja toiminta saavat vanhemman tuntemaan, että hänet ja hänen lapsensa hyväksytään ilman ehtoja. Työntekijä vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta kertomalla hyviä asioita lapsesta ja hänen päivästänsä, jatkamalla kohtaamisia arjessa. Perheen arjen helpottuminen auttaa vanhempaa jaksamaan ja lapsi voi paremmin. Neuvolan ja perheneuvolan tuki päiväkodin tuen lisäksi helpottaa perheen arkea, auttaa vanhempaa jaksamaan ja lapsi voi paremmin.

Työntekijän välittävä suhtautuminen vanhempaa kohtaan auttoi myös lasta. Työntekijä toimii välittäjänä äidin ja hänelle tarjolla olevan tuen välillä. Varhaisessa tuessa lapselle korostuu henkilöstön vastuunoton merkitys. Kaikkien lasta lähellä olevien on tunnistettava oma merkityksensä lapsen tukemisessa ja nähdä päivittäiset tilanteet mahdollisuutena tukea lasta. Työntekijä huolehtii, että lapsen arjessaan tarvitsema tuki toteutetaan lapselle tutussa ympäristössä. (Heinämäki 2006, 15.) Alkuperäisiä ilmauksia työntekijän toimimisesta vanhemman rinnalla kumppanina löytyy todella paljon tästä yhdestä tarinasta.

puhuttu matkan varrella, vuorovaikutteista, tultu tutuksi, luotu yhteistä näkemystä ja luottamusta, kasvatuskumppanuutta, huomaamaan herkemmin yleistä fiilistä niin äidin kuin lapsenkin, huomattu (havainnointi), ottaa puheeksi, eteisessä vastassa, kysyy rehellisesti, juttelemaan sivummalle, konkreettisia keinoja, Työntekijä kertoo vielä kuvien käytöstä, Sovitaan, että työntekijä ottaa muutamia kuvia papunetistä seuraavaksi päiväksi (äidin ei tarvi itse etsiä, tuetaan näinkin jaksamista). kysyy rohkeasti tarviiko äiti muunlaista apua, kertoo penestä, keinutiimistä, kertoo kivoja asioita lapsen päivästä, kiinnittää huomiota lapsen hyviin puoliin, asiaan palataan, keskustelut, jutustelut, arkikohtaamiset jatkuvat, pk:sta yhteydessä neuvolaan äidin luvalla 4 v. tarkastus

Kasvatuskumppanuuteen kuuluva jatkuva vuoropuhelu henkilöstön ja vanhempien välillä avaa tilaa ottaa puheeksi tavanomaisia vastoinkäymisiä ja vakavampiakin ongelmia. Avoin vuoropuhelu on keino jakaa kasvatustuuta vanhempien ja henkilöstön kesken. Työntekijä kertoo lapsen hoitopäivän aikana kertyneitä kokemuksia vanhemmalle ja vanhempi kertoo lapsen toiminnasta kotona. Keskinäinen luottamus ja kunnioitus ovat oleellisesti kumppanuuteen kuuluvia. Tasa-arvoisessa puheessa, jossa toisen tietämys ei ole arvokkaampaa kuin toisen, toteutuu dialogi. Se on taitoa puhua, ajatella ja toimia yhdessä. Avain dialogiin on kuuleminen. (Kaskela 2006, 21 ja 38)

Tilanteen onnistumisen kannalta on ratkaisevaa työntekijän avoimuus ja rohkeus kysyä mitä perheelle kuuluu. Työntekijä sitoutuu kumppanuuteen vanhemman rinnalla ja antaa hänelle konkreettisia keinoja selvitä haastavaista tilanteista tahtovan lapsen kanssa. Lisäksi työntekijä kertoo äidille perheneuvolan ja Keinutiimin palvelusta sekä vahvistukseen perheen tukea lupaa olla yhteydessä lapsen neuvolaan äidin suostumuksesta.

Toisessa työntekijän aloitteesta alkavassa tarinassa työntekijä on aikaisemmin havainnut äidin väsymyksen merkit ja nyt käytävässä keskustelussa huomaa äidin äänen pettämissen. Työntekijä ehdottaa yhteistä keskustelu-aikaa, jolloin on aikaa puhua lapsen ja äidin tilanteesta. Kutsu yhteiseen keskusteluun, jossa voi yhdessä rauhassa miettiä, antaa lupauksen sitoutumisesta kumppanuuteen. Työntekijä sanoo suoraan, että myös päiväkodissa on herännyt huoli lapsen kehityksestä. Näin työntekijä ilmaisee ymmärtävänsä äidin tilannetta, osoittaa empatiaa. Työntekijän läsnäolo tilanteessa on vanhempaa aktiivisesti kuuntelevaa, hän antaa vanhemmalle tilaisuuden puhua ja empaattisesti olalle taputtaen kannustaa äitiä puhumaan myös omasta väsymyksestään.

Työntekijä asettuu vanhemman rinnalle ollen läsnä tilanteessa, jossa vanhempi tarvitsee tukea. Vanhemmalla on myös aikaa miettiä millaista tukea perhe haluaa. Luottamus on saavutettu hoitosuhteen jatkuttua jo muutaman kuukauden. Työntekijä antaa myös tietoa päivähoiton varhaisesta tuesta lapselle. Ammatillisissakaan suhteissa työntekijä ei ole ulkopuolinen havainnoija vaan inhimillinen olento, joka elää, kokee ja ajattelee. Työntekijä harvoin pystyy vain teknisesti suorittamaan kohtaamista vanhemman kanssa. Hyvään ammatilliseen suhteeseen sisältyy paljon samoja peruselementtejä kuin ihmissuhteisiin yleensä. Hyvän ihmissuhteen peruselementtejä ovat avoimuus, tasavertaisuus,

luottamus ja toisen osapuolen kunnioittaminen, arvostaminen sekä hyväksyminen. (Nummenmaa 2011, 29)

Kolmannen tilanteen työntekijöille on herännyt huoli lapsen keskittymättömyydestä. Huolen puheeksi otto alkaa juttelukutsulla vanhemmille, kuullaan vanhempia. Lähtökohtana yhteistyölle on lapsi ja kumppanuus. Mietitään yhdessä tapoja toimia lapsen parhaaksi huomioimalla lapsi, vanhemmat ja sisarukset, koko perhe. Vanhempia ei jätetä yksin, vaan välitetään heidän kokemuksestaan. Tilanteen kuvauksessa vastaaja kiinnittää huomion lapsen kasvuympäristöjen vuorovaikutukseen. Yhteiset pelisäännöt päiväkodissa ja kotona auttavat lasta ja vanhempia, näin ollen tukevat vanhemmuutta.

Vastauksessa lapsen tuen aloittamista mahdollisimman pian pidetään ensiarvoisena heti tuen tarpeen esiinnyttyä. Tärkeää on luottaa vanhempien asiantuntijuuteen omasta lapsestaan ja auttaa lasta toimimaan päivittäisissä kasvuympäristöissään. Perhettä ei saa jättää yksin selviytymään. Kasvatuskumppanuuden tiivistäminen ja erityislapsen koko perheen hyvinvoinnin huomioiminen tuodaan vastauksessa näkyväksi.

Varhainen tuki järjestetään lapsen päivittäisessä ympäristössä ja aloitetaan mahdollisimman pian. Henkilöstö tukee lapsen sosiaalisia kontakteja ja toimintaa lapsiryhmän jäsenenä. Päivähoidon varhaisen tuen prosessiin kuuluu vanhempien ja henkilöstön tehostettu yhteistyö. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 36.) Tärkeää varhaisessa tuessa lapselle on, ettei jäädä odottamaan lääketieteellistä diagnoosia. Henkilöstön ammattiosaamiseen kuuluu, että he pystyvät tukemaan lasta hänen päivittäisessä toiminnassaan mukauttaen toimintaympäristön struktuuria ja kiinnittäen huomiota peruspedagogiikkaan.

Päivähoidon henkilöstön on tärkeää tuntea hyvin lapsen kehityksen normaali kulku, se on edellytys tuen tarpeen havaitsemisessa ja tuen oikeassa ajoituksessa. Huolen puheeksi otto ja tuen muoto tulee toteuttaa perhettä ja lasta kunnioittaen, avoimesti ja leimamatta. Tuen tarpeen arvioinnin ja tuen antamisen tulee olla avointa. Tärkeä osaamisala on perheen kohtaaminen, kun lapsen tuen tarve on huomattu. Edellytys varhaiselle tuelle on, että se aloitetaan mahdollisimman pian tarpeen esiinnyttyä. Pystyäkseen osallistumaan tuen suunnitteluun ja sanallistamaan havaintonsa työntekijän on tärkeää saada ohjausta lapsihavainnoinnissa, erityisen tuen tarpeen arvioinnissa ja lapsikohtaisen tie-

don kokoamisessa. Ohjaus on tarpeen myös työntekijän oman osaamisen ja kehittämistarpeiden tunnistamisessa. (Heinämäki, L. 2006, 11, 15.)

Neljäs onnistunut tarina alkaa työntekijän aloitteesta lapsen hakutilanteessa ulkona. Neljä vuotiaan lapsen äiti on aikaisemmin kertonut vanhempien erosta ryhmän aikuisille, jotka eivät ole isää tavanneet. Myöhemmin työntekijät huolestuvat äidin väsymyksen merkeistä. Työntekijä ottaa asian puheeksi äidin kanssa ja kysyy miten perheen arki sujuu muuttuneen elämäntilanteen jälkeen. Hetken juttelun jälkeen äiti avautuu ja kertoo itkien olevansa voimaton ja neuvoton uudessa tilanteessa. Työntekijä siirtää lapsiryhmän valvontavastuun toiselle työntekijälle ja siirtyy rauhalliseen paikkaan sisälle jatkamaan keskustelua. Äiti on halukas saamaan apua. Työntekijä kertoo äidille mahdollisista tukitoimista ja yhteisen mietinnän jälkeen äiti varaa heti ajan perheneuvolasta.

Keskusteltuaan päiväkodin työntekijän kanssa äiti oli luottavaisempi ja avoimempi työntekijöitä kohtaan. Työntekijän on tärkeää hallita perustiedot palveluista, joihin ohjata vanhempia. Jos ei tiedä, voi luvata ottaa selvää. Päivähoidon työntekijällä on aina mahdollisuus käyttää ja suositella varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelua. Työntekijöiden herkkyys havaita äidin väsymyksen merkit päivittäisissä kohtaamisissa esti ongelman kärjistymisen.

Työntekijän kysymys avasi vanhemmalle tilaisuuden puhua ja työntekijälle kuulla. Äidin ja työntekijöiden välinen luottamus antoi äidille mahdollisuuden puhua avoimesti tilanteestaan myöhemmissäkin arkisissa kohtaamisissa. Päivittäiset kohtaamiset olivat äidille helpompia jatkossa, kun hänellä ei ollut tarvetta peitellä väsymystään. Työntekijä osoittaa konkreettisella tuellaan ja ohjauksella jatkotukeen empatiaa, aitoutta ja nöyryyttä. Kaikkea ei tarvitse tietää, kun hallitsee kohtaamisen perustaidot läsnäolon ja aktiivisen kuuntelun. Konkreettisena tukena perheen arkeen ja äidin jaksamiseen toimii äidin lepoetki ennen lapsen hakua päiväkodista.

Viides onnistunut tarina, joka sisältää kaikkia kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita alkaa vanhemman aloitteesta. Puheena on päiväkotimaailman kuuma puheenaihe päiväunet ja lapsen illalla nukahtamisen vaikeus. Avoin vuoropuhelu lasta lähellä olevien aikuisten kesken auttaa jakamaan arjen hoito- ja kasvatusvastuuta. Työntekijän ja vanhemman välillä vallitsee kunnioitus ja luottamus. Molemmat sitoutuvat yhdessä toimimaan lapsen parhaaksi, jolloin tuloksena on perheen arjen helpottuminen. Perhe

voi paremmin nauttien yhteisestä uimahallirekkestä, joka on seurausta työntekijän konkreettisesta tuesta herättää lapsi tunnin unien jälkeen ja palkkiovinkistä kotona illalla rauhassa nukahtamiseen. Työntekijä keskustelee rauhassa asiasta, miettii yhdessä vanhemman kanssa ja tasa-arvoisen puheen ja toiminnan tuloksena päästään yhteiseen ymmärrykseen. Myös Kaskela (2006, 21) toteaa, että toimiva kasvatuskumppanuus on edellytys, jolla turvataan ehjä kasvun, kehityksen sekä oppimisen perusta lapselle kodin ja päivähoiton erilaisissa kasvuympäristöissä.

5.1.2 Kuuleminen, luottamus, kunnioitus

Ensimmäisessä tarinassa on oletuksena, ettei lapsi hallitse kieltä riittävästi selvitäkseen koulussa. Lapsi on ollut epäsäännöllisesti päiväkodissa ja vanhemmat eivät ole ymmärtäneet kielen oppimisen tärkeyttä lapselle. Heidät on kutsuttu moniammatilliseen neuvotteluun esiopetuksen alkaessa, paikalle on tilattu myös tulkki vanhempien ymmärryksen lisäämiseksi. Neuvottelussa on läsnä esiopettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, koulukuraattori ja vanhemmat. Tarinassa onnistuneeseen ratkaisuun päästään usean ammattilaisen avulla neuvotellen vanhempien kanssa. Suuri joukko asiantuntijoita samassa neuvottelussa saattaa johtaa myös epäonnistuneeseen ratkaisuun. Tässä tilanteessa vanhempien luottamus saavutettiin toimintavuoden kuluessa pienin askelin ja tavoittein.

Toisen tarinan työntekijä pyytää vanhempaa juttelemaan rauhalliseen paikkaan ja kertoo havainnosta, että lapsi on raapinut paljon päätään päivän aikana. Aluksi hän huolehtii tilalleen aikuisen naapuriryhmästä valvomaan lapsiryhmää ja varmistaa, ettei keskustelua häiritä. Päätäitä on löytynyt ryhmän muutamilta lapsilta ja vanhemmille on aikaisemmin tiedotettu asiasta. Työntekijä kysyy onko lapsen pää jo tarkistettu kotona. Vanhemman reaktio on kauhistunut, ei ja työntekijä jatkaa rauhallisesti kertomalla mitä pitää etsiä. Keskustelun sävy on kunnioittava ja informatiivinen, työntekijä varmistaa, että vanhempi suhtautuu asiaan tarvittavalla vakavuudella. Lopuksi työntekijä kertoo lapsen päivän tekemisistä ja muistuttaa seuraavan päivä retkestä. Työntekijän toiminta osoittaa välittämistä lapsesta ja perheestä sekä koko lapsiryhmästä. Hän lähestyy myönteisesti asiaa ja pitää keskustelun rauhallisena ja myönteisenä.

Molempien tarinoiden vuorovaikutuksessa on havaittavissa asymmetriaa. Työntekijöistä muodostuu kuva henkilöinä, joilla on laajempi ja parempi tietämys lapsen asioista kuin vanhemmilla. Vanhemman ja työntekijän suhde on asymmetrinen. Vanhemmat nähdään tilanteissa tiedotuksen, valistuksen ja ohjauksen vastaanottajina. Vastaajat ovat tulkinneet tilanteet onnistuneeksi, joten asymmetrinen suhde on oletettu luonnolliseksi tavaksi olla vuorovaikutuksessa näissä tilanteissa. (Alasuutari, M. 2006, 86–87.) Moniammatillisissa neuvotteluissa on tärkeää saavuttaa ilmapiiri, jossa vanhemmat tulevat kuulluksi ja heidän näkökulmansa otetaan huomioon. Kun lähtökohtana on työntekijöiden myönteinen suhtautuminen lapseen, vanhemmat kokevat yhteistyön asymmetrian myönteisempänä. (Alasuutari 2006, 90.)

Asymmetrisissä suhteissa vanhemmat kokevat työntekijät asiantuntijoina lapsen kehitystä ja kasvua koskevissa asioissa. Vanhemmat tulkitsevat päivähoitohenkilöstön ja koulun opettajat instituutiossa tapahtuvan kasvatuksen ja opetuksen asiantuntijoiksi, vaikka tasavertainen yhteistyö on koulun ja päivähoiton keskeinen toimintaa ohjaava periaate. Alasuutari toteaa Krygerin (2004) mukaan etteivät osapuolten roolit eikä vuorovaikutuksen jäsenystavat häviä ja muutu yhtä aikaa, kun uudet toimintaa ohjaavat periaatteet julkaistaan. Vanhemmilta ja työntekijöiltä kuluu aikaa sisäistää molempien asiantuntijuutta arvostava rinnakkain työskentelyn toimintatapa. (Alasuutari 2006, 86–87.)

5.1.3 Kuuleminen, kunnioitus, dialogi

Ensimmäisessä tilanteessa vanhempi tuo esiin huolensa lapsen kaverisuhteista, kyseessä on puhelinkeskustelu. Tyttö ei halua tulla päiväkotiin, koska hänet on jätetty leikin ulkopuolelle päiväkodissa. Onnistuneessa vanhemmuuden tukemisen tilanteessa on tärkeää pystyä vastaamaan vanhemman haluun keskustella mieltään painavasta asiasta. Tilanne mahdollistuu, kun naapuriryhmän aikuinen pystyy auttamaan. Työntekijän toiminnassa on merkkejä kumppanuutta ohjaavista periaatteista kuulemisesta, kunnioituksesta ja dialogista. Työntekijä etsii rauhallisen paikan puhelinkeskustelulle ja kuuntelee. Hän pohtii yhdessä vanhemman kanssa kuinka asiassa edetään, vuoropuhelua. Vanhemman arvostusta ja kunnioitusta osoittaa työntekijän ja vanhemman yhteinen pohdinta ja miettiminen ilman valmiita vastauksia. Työntekijä sitoutuu selvittämään asiaa ja

palaamaan vielä myöhemmin asiaan. Myös äiti lupaa jutella vielä oman tyttänsä kanssa asiasta kotona, molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä asian tultua esiin.

Toisessa tarinassa vanhemmalla on huoli kolme vuotiaan lapsen ruokailusta, lapsi ei ole useampaan kuukauteen syönyt kotona muuta kuin puuroa ja välipaloja. Työntekijä pysyy irrottautumaan ryhmästä keskustelemaan rauhassa vanhemman kanssa. Työntekijä kuuntelee vanhempaa ja sitoutuu konkreettisella toimenpiteellä tukemaan perhettä arjessa. Työntekijä ja vanhempi miettivät yhdessä, miten auttaa lasta syömään myös kotona. Asiasta on keskusteltu jo aikaisemmin ja kannustettu vanhempia olemaan tiukkoja välipalojen suhteen, jotta lapsi söisi ruokaa. Työntekijä lupaa kirjata vanhemmille kahden kuukauden ajan kaikki lapsen päiväkodissa syömät ruuat, jotta vanhempien olisi helpompaa pitäytyä suunnitelmassa. Työntekijä osoittaa empatiaa vanhempaa kohtaan puhumalla rajojen asettamisen vaikeudesta vanhemman ja lapsen välisessä tunnesuhteessa.

Työntekijä kannustaa vanhempia kotona yhdessä miettimään asiat, joista haluavat aikuisina päättää ja asiat, joista haluavat lapsen kanssa neuvotellen sopia. Kun kyseessä on tahtoikäinen lapsi, hän testaa vanhempiensa kanssa rajojaan. Lapsi ei vielä tiedä mistä asioista hän voi itse päättää, hän kaipaa opastajakseen vanhempiaan. Työntekijä kannustaa vanhempia johdonmukaisesti pitämään kiinni päätöksestään. Vanhempien johdonmukaisuus auttaa lasta löytämään rajansa. Työntekijän rohkeus kertoa avoimesti havainnoistaan, viestii onnistuneessa tilanteessa eläytyvän kuuntelun taidosta. Eläytyvässä kuuntelussa työntekijä osoittaa empatiaa ja kunnioitusta vanhempaa kohtaan, kuuntelee aktiivisesti ja on aidosti läsnä tilanteessa. Tilanteen päätteeksi työntekijä lupaa vanhemmalle palata asiaan ja kannustaa heitä arjessa, sitoutuu sopimukseen vanhempien rinnalla.

Kolmannessa tarinassa, jossa toteutuu kunnioitus, kuuleminen ja dialogi työntekijä kertoo vanhemmalle päivän tapahtumista ja näin antaa vanhemmalle mahdollisuuden päästä sisään lapsen päivään päiväkodissa. Vanhemmalla on mahdollisuus jakaa kasvatusvastuu päiväkodin kanssa. Työntekijä asettuu vanhemman rinnalle ja luo vanhemmalle kokemuksen, että henkilöstö toimii lasta koskevissa asioissa vanhemman kanssa yhteisymmärryksessä, kumppanina. (Kaskela 2006, 20) Keskustelun lähtökohtana on lapsi ja kasvattajien aito tasa-arvoinen puhe havainnoistaan toistaan kuunnellen ja arvostaen. Työntekijän sitoutuminen tulee esiin hänen lupauksessaan viedä yhteistä asiaa eteenpäin.

Äiti tuli hakemaan eskaripoikaa. Kerroin, että tänään harjoittelimme yhteenlaskuja lukualueella 1-10.

Äiti kertoi huomanneensa, että välillä laskut sujuivat hyvin, mutta sitten ajatus katosi ja mikään lasku ei tuntunut sujuvan.

Kerroin, että saman olimme me huomanneet niin laskutehtävissä, kuin muissakin tehtävissä. Eli pojalla ajatus ja keskittyminen ei pysynyt koko tehtävän aikaa.

Sovimme, että lto:mme juttelee lapsen vaikeuksista veolle.

5.1.4 Kuuleminen, kunnioitus

Ensimmäisessä tarinassa työntekijä osoittaa aktiivisen kuuntelun taitoa ja kannustaa vanhempaa puhumaan esittämällä lisäkysymyksiä perheen iltarutiineista. Työntekijä ehdottaa vanhemmalle konkreettista toimenpidettä, perheen arjen tueksi, lapsen kanssa yhdessä rauhoittumista ja kirjan lukua sängyssä. Vanhempi haluaa kokeilla työntekijän ehdotusta. Tukeakseen vanhempien jaksamista työntekijä ehdottaa myös pientä lepohtoa vanhemmalle kotona ennen lapsen hakua päiväkodista.

Toisessa onnistuneessa vanhemman kohtaamisessa työntekijä osoittaa aitoa arvostusta vanhemman ja lapsen välisestä suhteesta, suhtautuu positiivisesti vanhemman ja lapsen vuorovaikutukseen. Lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen tukeminen on kasvatuskumppanuutta aidoimmillaan. Vastuu kumppanuuden aloittamisesta ja ylläpitämisestä on työntekijällä. Yksinkertaisimmillaan sen voi kiteyttää seuraavaan lyhyeen aamukeskusteluun työntekijän ja vanhemman välillä, kun työntekijä havainnoi lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta.

Työntekijä: Tuntuu hyvältä, kun teillä on aikaa kuunnella toisianne kaikista nykypäivän kiireistä huolimatta.

Asiakas: Onpa kiva kuulla. Pelastit päiväni!!!

5.2 Työntekijän toiminta epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa

Tutkiessani aineiston 11 tarinaa epäonnistuneista tilanteista huomasin, että vanhemman kohtaaminen voi epäonnistua, vaikka työntekijällä olisi hyvä tarkoitus ja tahto onnistua. Riittävän luottamuksen saavuttaminen yhteistyösuhteessa vaatii aikaa ja useita yhteisiä tapaamisia. Aineiston tilanteissa, joissa työntekijän tarkoitus on hyvä, mutta kohtaaminen koetaan epäonnistuneeksi, useimmissa luottamuksen rakentaminen on vasta alussa. Näissä tilanteissa työntekijällä ei vielä ole kokemusta vanhemman suhtautumisesta eri tilanteissa ja hän toimii lähtökohtanaan lapsi kuulematta vanhempaa. Työntekijän aito läsnäolo voi yrityksestä huolimatta olla vaikeaa myös tilanteissa, joissa työntekijä joutuu keskittymään useaan asiaan tai keskusteluun yhtä aikaa.

Kahdessa epäonnistuneessa tilanteessa työntekijän toiminnasta puuttui luottamuksen lisäksi kunnioitus. Tarinoista heijastuu perinteinen asiantuntijuuden tulkinta ja näkemys vanhemman ja työntekijän suhteen asymmetriasta. Epäonnistuneiden tilanteiden tarinoissa oli neljä tilannetta, joiden työntekijän toiminnasta puuttui kuuleminen ja kunnioitus. Aamun lapsen tuontilanteessa käyty keskustelu vahingoittaa vanhemman ja työntekijän suhdetta työntekijän esittäessä omia oletuksiaan kuulematta vanhempaa. Rehellinen ja avoin puhe ilman läsnäoloa, kuulemista ja kunnioitusta ovat turhia. Ne aiheuttavat enemmän harmia ja mielipahaa kuin hyötyä vuorovaikutussuhteeseen. Epäonnistuneissa kohtaamisissa ei ollut dialogin merkkejä.

5.2.1 Luottamus

Työntekijä voi jopa liian innokkaasti ehdottaa vanhemmalle kahden keskistä keskustelua kuulematta vanhemman epävarmuutta luottaa työntekijään tai valmiutta kohdata todellisuus lapsensa kehityksestä. Yhdessä tilanteessa äiti aloittaa keskustelun huolestaan lapsen kehityksestä, mutta peräännytty kolme kertaa. Samaan aikaan työntekijä ehdottaa keskustelua yhtä monta kertaa saaden äidin kieltäytymään vuorovaikutuksesta ja poistumaan ärsyntyneenä. Työntekijällä ei ole herkkyyttä kuulla vanhempaa ja aistia hänen epäröintiään, herkkä ja monikorvainen kuuntelu puuttuu. Tarinassa on maininta tilanteen rauhattomuudesta.

Tässä esimerkissä lapsi on vasta aloittanut esiopetuksen ja työntekijä on vanhemmalle uusi, luottamusta heidän välillään ei vielä ole. Tiimin toinen työntekijä on jo tuttu vanhemman kanssa työskenneltyään vanhempien sisarusten kanssa. Kohtaaminen on joka tavalla rauhaton ja vanhemman kokemus sekä reaktio hyvin ymmärrettävä.

Otin asian puheeksi hakutilanteessa äidin kanssa. Muita ryhmän aikuisia ei ollut paikalla. Samalla minun piti ”valvoa” myös muita lapsia ulkoilutilanteessa koulun isolla pihalla. Vanhemman kanssa keskustelu keskeytyi, kun toista eskarilaista lasta haettiin välillä. Yritin keskustella asian nopeasti, vain huolen kertoen. Toisella työntekijällä olisi ollut aiempaa kokemusta perheen kanssa työskentelystä isompien sisarusten osalta. Hän olisi ollut perheen kanssa tutumpi.

Äiti oli väsynyt työpäivänsä jälkeen, eikä ollut saanut mitenkään ennakko-varoitusta myös tämän vasta eskarin aloittaneen lapsen kanssa olevista vaikeuksista. Tuli siis yllätyksenä, uutena asiana äidille. Lopputulos; äiti joutui yllättävässä tilanteessa puolustuskannalle (ei minun lapsessani ole mitään vikaa).

Ihmisen aikaisemmat muistot ja kokemukset samankaltaisista tilanteista vaikuttavat luottamuksen syntymiseen. Työntekijän rehellisyys ja uskallus kertoa havainnoistaan vanhemmalle on tarpeen, mutta luottamus rakentuu vain ajan kuluessa eivätkä vaikeat tilanteet ratkea hetkessä. Luottamuksen syntyä aika vaihtelee pituudeltaan eri ihmisillä. Keskenäisyyden sietäminen omassa työssään on vaikeaa kaikille, keskenäisyyden kestäminen kuuluu silti kasvattajan työhön. Asiat eivät myöskään aina hoidu työntekijän toivomalla tavalla. Kun asioita otetaan puheeksi kunnioittavalla ja kuulevalla tavalla luottamus rakentuu helpommin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.)

Kahdesti vuodessa käytäviin varhaiskasvatuskeskusteluihin ladataan helposti suuria odotuksia sekä vanhemman että työntekijän taholta. Työntekijällä on päivähoidossa ensisijaisesti mielessään lapsi ja tällöin häneltä saattaa jäädä kuulematta vanhemman huoli omasta jaksamisestaan. Aineiston tilanteessa lapsen ensimmäisestä varhaiskasvatuskeskustelusta vanhemmalla on halu ja luottamus keskustella omasta jaksamisestaan ja työntekijällä halu keskustella lapsen käyttäytymisestä ryhmässä. Molemmat ovat valmistautuneet etukäteen sovitussa keskustelussa ottamaan esille oman huolensa kuulematta toisiaan ja keskustelu kariutuu alkuunsa.

Työntekijällä on hyvä tarkoitus ja vanhemman kanssa sama päämäärä toimia lapsen parhaaksi. Vastavuoroinen luottamuksen rakentaminen on kuitenkin vasta alkuvaiheessa käytäessä ensimmäistä vasukeskustelua. Yhteisiä arkisia kohtaamisia ja päivittäistä puhetta lapsesta ei ole vielä ollut riittävästi. Vastavuoroisen luottamuksen rakentamisessa ammattilaiselle kohdistuu suuremmat odotukset kuin vanhemmalle (Karila 2006, 96). Keskustelun aluksi on myös hyvä yhdessä sopia mihin juuri tässä keskustelussa pyritään, keskustelun tavoitteet (Nummenmaa & Karila 2011, 27).

Oli kyseessä sitten virallinen ennalta sovittu keskustelu tai epävirallinen ovensuokeskustelu toimii työntekijä ammattilaisena keskustelutilanteessa. Lapsikohtaiset varhaiskasvatuskeskustelut ovat yleensä strukturoituja ja ennalta sovittuja. Niihin vanhemmat ja työntekijä valmistautuvat etukäteen. Päiväkodista lähtötilanteissa vanhemman ja työntekijän välillä käydään enemmän epävirallisia strukturoimattomia keskusteluja, joissa vaihdetaan kuulumisia lapsen päivästä. Aina keskustelussa on kyse vuorovaikutustapahtumasta, jossa jokaisella puheenvuorolla on vaikutuksensa keskustelun kulkuun. Työntekijällä tulee siis olla mielessä ammatillisuus kohdatessaan vanhemman missä tilanteessa tahansa. (Nummenmaa & Karila 2011, 24–25.)

Luottamuksen puuttuminen tai sen menettäminen näkyy aineistossa vanhemman ja työntekijän kohtaamisissa varsin usein silloin, kun työntekijän aito läsnäolo yrityksestä huolimatta on vaikeaa työntekijän joutuessa keskittymään useaan asiaan tai keskusteluun yhtä aikaa. Aineiston 11 epäonnistuneesta tilanteesta kahdeksan tapahtui lasten tuonti- ja hakutilanteissa, niistä kuusi tilannetta sijoittui hetkeen, jossa työntekijä oli yksin vastuussa lapsiryhmästä. Henkilökunnan työvuorot ajoitetaan keskelle päivää, jolloin suurin osa lapsista on hoidossa.

Nummenmaa ja Karila (2011) ovat tutkimuksissaan havainneet, että varhaiskasvatus-työn arki täyttyy erilaisista keskusteluista, joita joudutaan usein käymään epäsuotuisisakin olo-suhteissa. Heidän mukaansa Kinoksen ja Karilan (Karila & Kinos, 2010) tutkimuksessa merkittävimpana havaintona kävi ilmi, että päivähoiton työntekijöiden päivät koostuivat useista päällekkäisistä tilanteista, jotka sisältävät lukuisia kohtaamisia lasten, vanhempien ja muiden ammattilaisten kanssa. Näiden kohtaamisten merkittävin työväline on keskustelu, josta tällöin tulee rauhatonta ja katkonaista. Keskusteluihin ei ole mahdollista paneutua riittävästi, jolloin esimerkiksi vanhempien viestit saatetaan

ymmärtää väärin. Useiden tilanteiden ja keskusteluiden päällekkäisyys aiheuttaa myös mahdollista kiireen tuntua. Silti keskustelut määrittävät työntekijään kohdistuvia osaamisodotuksia ja ammatillisuutta. (Nummenmaa 2011, 14.)

5.2.2 Kunnioitus ja luottamus

Aineistoni kahdessa epäonnistuneessa tilanteessa, joissa perheelle ja lapselle on tarjottu tukea ja keskustelua, pyritty auttamaan ja vuorovaikutteisesti lähestymällä tiedustelemaan kodin tilannetta sekä lapsen toimintaa kotona. Perhe ei luota kasvattajiin. Kaskela & Kekkosen (2006, 37) mukaan työntekijät saattavat joskus ottaa kantaakseen huolta ja surua lapsen tilanteesta tavalla, joka estää kuulemasta vanhempia. Näissä tilanteissa työntekijä joutuu kestämään keskeneräisyyttä ja kantamaan huolta lapsesta päivittäin. Työntekijä saattaa kokea uuvuttavana ja hyödyttömänä kantaa liiallista vastuuta lapsen ja perheen tilanteesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 37.)

Vanhempien ehdottomuuteen kieltäytyä tarjotusta tuesta on useita mahdollisia syitä. Vanhempien aiemmat huonot kokemukset ovat saattaneet aiheuttaa heissä epäluottamusta ammattiauttajia kohtaan. Vanhemmat tarvitsevat tunteen, että heitä kunnioitetaan ja autetaan. Kunnioittavassa kohtaamisessa työntekijä ajattelee ehdottoman myönteisesti vanhemmista kaikessa suhteessa. Kunnioitus on arvostamista, hyvin tärkeänä pitämistä ja hyväksymistä ilman ehtoja. Kunnioituksen osoittaminen vanhemmille tällaisessa tilanteessa on joskus vaikeaa työntekijälle, joka ajattelee lapsen etua. Työntekijän pitää muistaa, että jos vanhemmat kokevat, että heitä pidetään huonoina, kykenemättöminä tai avuttomina, tilanne pahenee ja toimivan vuorovaikutussuhteen muodostamisesta tulee mahdotonta. (Davis, H. 2003, 56–58.)

Molemmat tarinat ovat pitkään 20–30 vuotta päiväkotityötä tehneiden kirjoittamia ja saattavat olla todellisia tarinoita vuosien takaa. Tarinoista heijastuu perinteinen asiantuntijuuden tulkinta, näkemys vanhemman ja työntekijän suhteen asymmetriasta. Asymmetrisessä, yksisuuntaisessa suhteessa vanhemmat kokevat työntekijät asiantuntijoiksi lapsen kehitystä ja kasvua koskevissa kysymyksissä. Yhteistyösuhde muuttuu vanhemman kokemana kielteiseksi, jos vanhempi ei koe tulevansa kuulluksi lastaan koskevissa asioissa. Tilanteissa, joissa vanhemman näkökulmasta ammattilainen asettuu asiantuntijaksi perheen sisäisistä suhteista, työntekijän tulkinnat koetaan loukkaavaksi vallankäytöksi. Perhe ja sen sisäiset suhteet ovat hyvin henkilökohtainen alue, jonka

useimmat vanhemmat tuntevat erityisen hyvin, he ovat oman perheensä ja lapsensa asi-
antuntijoita. (Alasuutari, M. 2006, 89.)

5.2.3 Kuuleminen ja kunnioitus

Seuraavissa epäonnistuneissa tilanteissa työntekijän toiminnasta puuttuu kuuleminen ja kunnioitus. Aamulla lapsen tuontilanteessa työntekijä kertoo vanhemmalle oman johtopäätöksensä lapsen tekemisistä kotona. Hän on tehnyt päätelmänsä havainnoituaan lapsen käytöstä ryhmässä kysymättä ja kuulematta vanhempaa. Vanhemman lisäksi hän syyllistää lasta, joka kuulee keskustelun. Työhön kiirehtivä vanhempi pahoittaa mieltään. Vanhemman oloa ei helpota muiden vanhempien ja henkilökunnan läsnäolo tilanteessa.

Päiväkodin eteistilassa, vanhemman ollessa kiireinen, paikalla muita vanhempia ja henkilökuntaa. Lapsen TV:n katsomista ja tietokonepelien pelaamisesta, joita päiväkodin työntekijä luulee lapsen tekevän kotona. Työntekijä aloitti.

T: Taitaa Ville kattoo liikaa telkkaria ja taitaa pelatakin paljon. Ne pelit voi olla vaarallisia.

Asiakas: Mistä sä tommosta aattelet

T: Ville on niin levoton täällä ja puhuu ihan kummallisia. Eilenkin kaikkien leikit meni ihan sekaisin Villen rauhattomuuden takia (Ville kiehnäsi äitinsä jaloissa, pyrki äitinsä syliin. Äidillä kihosivat kyyneleet silmiin ja hän lähti töihin)

Olettaminen ja kritisointi toista kuulematta johtavat vuoropuhelussa tilanteeseen, jossa osapuolet eivät enää kuule toisiaan. Kuuleminen on suhde toiseen ihmiseen enemmän kuin taito. Vanhemman ja työntekijän suhde vahingoittuu työntekijän esittäessä omia oletuksiaan kuulematta vanhempaa. Työntekijällä pitää olla tahto kuulla ja ymmärtää vanhempaa ja lasta varsinkin aamulla erotilanteessa. Ymmärrys muodostuu läsnäolosta saadusta tiedosta. Työntekijän aito läsnäolo vanhemman ja lapsen eronhetkellä auttaa häntä ymmärtämään ja toimimaan helpottavalla tavalla tilanteessa. (Kaskela 2006, 32–33.)

Tarinassa iltapäivän lapsen hakutilanteesta äidin hätä ja huoli lapsestaan sekä omasta jaksamisestaan on huolestuttavaa. Hän pyytää työntekijältä kolmesti keskusteluhetkeä, johon työntekijä ei pysty hänelle vastaamaan. Lapsensa kanssa lähtevä väsynyt äiti joutuu vielä kokemaan nöyryyttävän hetken pojan karatessa pukemistilanteesta. Äiti hakee katseellaan apua työntekijältä ja työntekijä kääntää katseensa pois kieltäytyen näin vuorovaikutuksesta. Työntekijän puolustuksena ei voi pitää sitä, että hän on tilanteessa ilmeisesti yksin vastuussa lapsiryhmästä, vaikka sitä ei suoraan sanota tarinassa. Äiti on valmistautunut etukäteen ottamaan puheeksi vaikean asian lähtemällä työstään aikaisemmin olettaen, että työntekijällä on aikaa kuunnella häntä. Työntekijän kylmyys suhteessa vanhempaan yllättää. Työntekijä ei ymmärrä vanhemman tunnetta, hänellä ei ole empatiakykyä tilanteessa, jossa vanhemmalla on hätä.

Tarinan lapsen hakutilanteesta iltapäivällä onneksi kuvitteellisessa tilanteessa liitän kokonaan luettavaksenne, vaikka se on melko pitkä. Tunnelman kylmyys ja kohtaamisen luonne toimivat esimerkkinä epäonnistuneesta vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteesta. Vanhemman tunteen voi kuvitella. Tarinan työntekijän toiminnasta puuttuu mm. tahto kuulla, ymmärrys, läsnäolo, kunnioitus, empaattisuus, kohtaamisen perustaidot, vuorovaikutusosaaminen ja tilannetaju.

3-vuotiaan pojan äiti tulee hakemaan. Poika on luonteeltaan vilkas ja äiti on ollut huolissaan pojan keskittymisen vaikeuksista. Myös päiväkodissa on kiinnitetty asiaan huomiota. Pojan äiti on ollut viime aikoina kovin kiireä ja väsyneen oloinen, vaikka hän on yleensä pirteä, iloinen ja huolittelun näköinen.

Päiväkodin työntekijä (lastenhoitaja) on lasten kanssa pelaamassa ja ryhmässä on normaalia rauhallisempaa. Äiti pyytää lastenhoitajalta kahdenkeskistä jutteluhetkeä. Hän haluaisi jutella heidän tilanteesta ja on lähtenyt töistä aikaisemmin keretäkseen juttelemaan. Lastenhoitaja kertoo äidille, ettei nyt pysty kesken pelin lähtemään mihinkään. Jos pelin lopettaa, niin rauhakin rikkoutuu. Poika huomaa äitinsä ja tulee selittämään innoissaan päivän tapahtumista. Äiti pyytää uudelleen hoitajalta edes muutaman sanan vaihtoa kahden kesken. Kun hoitaja ei edelleenkään pysty lähtemään, äiti ehdottaa, että he sopisivat yhdessä ajan keskustelulle. Hänellä on jo kyyneleet silmissään. Hoitaja nousee vilkaisemaan kalente-

ria ja toteaa, että ei osaa sanoa tällä hetkellä sopivaa aikaa, mutta lupaa sopia sen myöhemmin. Kun on parempi hetki.

Äiti kiittää ja rupeaa lähtemään pojan kanssa kotiin. Hoitaja ilmoittaa muillekin lapsille, että on uloslähdön aika. Lapset siivoavat leikit ja pelit pois ja lähtevät pukemaan. Kyseinen poika päättää, ettei haluakaan lähteä kotiin, vaan kavereiden kanssa ulos. Hän karkaa äidin luota ja menee äitiä piiloon. Äiti istuu penkillä, eikä jaksaisi lähteä pojan perään. Hän katsoo hoitajaan päin, mutta hoitaja kääntää katseensa toiseen suuntaan. Äiti hakee pojan pukemaan ja poika rupeaa raivoamaan, koska ei halua lähteä. Lopulta äiti saa pojan vaatteisiin ja he lähtevät yhdessä silmät kyyneissä kotiin jatkamaan taistelua.

Mistä työntekijän toiminta kertoo, onko siinä mitään perusteita? Joskus työntekijä voi olla huolissaan omista taidoistaan tukea vanhempaa vaikeassa tilanteessa. Huolena voi olla myös työntekijän omien tunteiden käsittely vaikeissa vanhemmuuden tukemisen tilanteissa. Työntekijä saattaa vältellä lapsiryhmävastuunsa varjolla vuorovaikutusta vanhemman kanssa, ehkä hän pelkää joutuvansa tukemaan äitiä vaikeassa tilanteessa. Tilanteessa hetken läsnäolo ja kuuntelu, empaattinen suhtautuminen olisi varmasti auttanut vanhempaa jaksamaan paremmin eteenpäin.

Työntekijän tulee olla tietoinen oman toimintansa perusteista. Nummenmaa määrittää kasvatustietoisuuden Hirsjärven (1985) mukaan kasvattajan tajunnan tilaksi, jolle on ominaista tietoinen toiminta kasvattajan tehtävässä sekä tietoisuus tehtävään liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Kasvatustietoisuuteen vaikuttaa omassa lapsuudessa omaksutut vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen liittyvät arvot, uskomukset ja toimintamallit. Kasvatustietoisuus konkretisoituu mm. siinä millaisin menetelmin kasvattaja toteuttaa kasvatusvuorovaikutusta. Itsetuntemus, omien tunteiden tiedostaminen ja itsearviointi muodostavat vuorovaikutustyön perustan. Kasvattajalta edellytetään kasvatusvuorovaikutussuhteissa tietoista läsnäoloa ja kasvatustietoisuutta. (Nummenmaa 2011, 39.)

Päiväkodin ulkoilualue iltapäivällä lapsia haettaessa on rauhaton. Kaksi tilannetta, joissa työntekijä ei kuuntele vanhempaa käydään ulkoilutilanteessa ja keskustelut jäävät lyhyeksi. Ensimmäisessä epäonnistuneessa tilanteessa vanhempi pyytää työntekijältä neuvoa arjen haastaviin tilanteisiin lapsen kanssa. Työntekijä ei kuuntele vanhemman huolia,

vaan keskittyy muuhun ympäristöön. Vastaajan sanoin hän on ison lapsiryhmän kanssa yksin ulkona eikä pysty/ehdi keskustelemaan, sillä muut lapset nahistelevat.

Toisessa tilanteessa työntekijä itse aloittaa keskustelun, mutta hänen huomionsa on kaiken aikaa muualla. Haettava lapsi kuulee keskustelun. Työntekijä töksäyttää asiansa ilman alustusta, syyttäen, ei katso silmiin vanhempaa, vilkuilee ja komentaa lapsia. Toisten lasten vanhemmat kuulevat keskustelun sisällön hakiessaan lapsiaan. Lopulta työntekijä jättää vanhemman yksin asian kanssa ja kääntää selkensä. Vastaajan itsensä sanoin tilanne on todella ajattelematon, rauhaton, välinpitämätön, kiireinen, epäystävällinen, kaikkea muuta kuin ammattitaitoinen. Rehellinen ja avoin puhe ilman läsnäoloa, kuulemista ja kunnioitusta ovat turhia. Ne aiheuttavat enemmän harmia ja mielipahaa kuin hyötyä vuorovaikutussuhteeseen.

5.3 Onnistuneiden ja epäonnistuneiden varhaisen tuen tilanteiden vertailu

Aktiivisesti ja eläytyen kuunteleva työntekijä on aidosti läsnä keskustelussa. Läsnäolo näkyy keskittymisenä kohtaamiseen ja kiinnostuksena puheena olevaan asiaan. Työntekijä osoittaa empatiaa rohkaisemalla vanhempaa puhumaan ja antamalla hänelle tilaisuuden puhua. Lisäkysymysten esittäminen, katsekontakti, ilmeet ja eleet kertovat, että työntekijä on halukas kuulemaan ja kuuntelee. Vuoropuhelussa keskeisiä asioita ovat kuuntelu ja toisen kuuleminen. Kuulluksi tuleminen kokemus on kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate. (Kaskela 2006, 32.) Eläytymismenetelmällä keräämäni aineiston kaikki onnistuneet tilanteet työntekijän ja vanhemman välillä sisältävät vanhemman kuuntelemista. Työntekijän läsnäolo tilanteissa on vanhempaa aktiivisesti kuuntelevaa, hän antaa vanhemmalle tilaisuuden puhua ja kannustaa puhumaan.

Nummenmaa ja Karila (2011, 49) ovat kuvanneet kuulemisen ja kuuntelemisen eroa. Kuuleminen on aistihavainto. Kuunteleminen on aktiivista toimintaa, johon sisältyvät havainnot, tulkinnat ja muistaminen. Nummenmaa ja Karila jatkavat Heikkilän ja Heikkilän (2001) mukaan, että kuunteleminen edellyttää keskittymistä tilanteeseen, läsnä olevaa mieltä ja omaa tulkintaa. Lisäksi kuuntelemisessä huomio on kohdistettava kuunneltavaan ja asioiden muistissa säilyttämiseen. Aktiivinen kuuntelija rohkaisee puhujaa jatkamaan pohdintaansa ja auttaa häntä kehittämään ajatustaan eteenpäin. (Nummenmaa 2011, 49.)

Onnistumisen kannalta on merkitystä millaisessa tilanteessa kohtaaminen, keskustelu tapahtuu. Rauhallinen lasten leikki-tilanne iltapäivällä päiväkodin sisätiloissa kahden aikuisen ollessa työssä on parempi vaihtoehto ottaa puheeksi huolta herättävät asiat kuin ulkoilutilanne työntekijän ollessa yksin ryhmävastuussa. Kun vanhempi aloittaa keskustelun, työntekijä ei aina pysty valitsemaan keskustelun hetkeä ja paikkaa. Keskustelua aloittava vanhempi ei voi tietää onko hetki hyvä, työntekijän on ratkaistava tilanteessa aloittaako keskustelun vai kertoo tilanteen ja lupaa sopia paremman hetken. Eläytymismenetelmän kuvitteelliset tarinat antoivat vastaajille myös mahdollisuuden liioitella tilanteiden onnistumista ja epäonnistumista. Kaikki tilanteet ovat silti mahdollisia päiväkodin arjen tilanteita.

Eläytymistarinoista ilmenee, että kaikilla kohtaamisilla on merkitystä. Lyhytkin keskustelu aamun lapsen tuontihetkellä tai iltapäivän hakutilanteessa auttaa luottamuksen rakentamista vanhemman ja työntekijän välillä. Iltapäivällä työntekijän muutama sana lapsen päivän kulusta ja myönteinen suhtautuminen lapseen on hyvä tapa rakentaa kasvatuskumppanuutta. Positiiviset sanat lapsesta aamun eron hetkellä lujittavat lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta. Työntekijän eläytyvä ja aktiivinen vanhemman huolen kuuntelu antaa työntekijälle rohkeutta tuoda esiin myös omat havaintonsa lapsen rajojen hakemisesta vanhempiensa kanssa. Vanhempien johdonmukaisuus auttaa lasta löytämään rajansa.

Kaksi tarinaa vanhemman ja työntekijän keskustelusta aamulla lapsen tuontitilanteessa kertoi epäonnistuneesta kohtaamisesta. Tilanteet tapahtuivat juuri ennen aamupalaa usean vanhemman tuodessa lastaan hoitoon. Työntekijän aloitteesta alkanut aamukeskustelu lapsen äidin kanssa epäonnistui, kun työntekijä oli muodostanut oman käsityksensä lapsen levottomasta käytöksestä ryhmässä eikä kuunnellut vanhempaa. Vanhemman aloitteesta alkaneessa keskustelussa työntekijä oli yksin vastuussa lapsiryhmästä. Työntekijän keskittymistä ja läsnäoloa kohtaamisessa haittasi päällekkäiset tilanteet. Hän ohjasi lapsia aamupalan valmistelussa, otti vastaan lapsia ja viestejä lapsiaan päiväkotiin tuovilta vanhemmilta. Tarinan vanhemman ja työntekijän välinen luottamus oli kärsinyt isän kuultua toisten vanhempien kommentteja vilkkaan poikansa käytöksestä edeltävänä iltapäivänä. Vanhemman oletus tapahtuneesta esti häntä kuulemasta työntekijää.

5.4 Tyypittely onnistuneista vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteista

Keräsin yhteenvedon onnistuneista vanhemmuuden varhaisen tuen tarinoissa mainituista tilanteen onnistumiseen vaikuttaneista tekijöistä. Käytin yhteenvetotarinaan vain alkuperäisiä ilmaisuja onnistumisen syistä tarinoissa. Yhteenveto sisältää ilmaisuja kaikkiaan 12 onnistuneesta tarinasta. Erotin tarinoista ilmaisut, jotka kuvasivat työntekijän toimintaa, tilaa ja tilannetta kohtaamisen aikana sekä työntekijän antamaa tukea vanhemmalle. Tarina havainnollistaa vastaajien käsityksen vanhemmuuden varhaisen tuen onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä ja mitä onnistuminen edellyttää.

Kaiken lähtökohtana pitäisi olla asiakkaan luottamus työntekijään ja kokemus, että hänen lapsensa hyväksytään juuri semmoisena kun hän on. Perheellä ja henkilökunnalla on luottavainen tunne ja olemme päässeet tutuiksi. Keskustelu on ollut vuorovaikutteista molemmin puolin. On luotu yhteistä näkemystä ja luottamusta, kasvatuskumppanuutta. Työntekijä kiinnittää huomiota lapsen hyviin puoliin. Positiivisen palautteen antaminen heti sekä minä että äiti kerroimme rehellisesti havainnoistamme lapsesta.

Työntekijällä oli aikaa kuunnella vanhempaa, silloin olisi aikaa puhua, niin saisimme rauhassa jutella. Siirrymme sisälle juttelemaan rauhalliseen paikkaan (koska se oli mahdollista toisen työntekijän ollessa vielä töissä). Juttelupaikka rauhallinen, kahdenkeskinen, pääsi juttelemaan rauhassa erilliseen huoneeseen. Onneksi viereisestä ryhmästä ehti aikuinen tulla auttamaan. Lapsi testaa rajojaan myös ruokailun suhteen kotona, sama myös pukemisessa yms. arjen touhuissa. Lapsi haluaisi päättää mennäkö kauppaan vai ei, puetaanko kylmällä villavaatteet vai ei. Siirrytään juttelemaan sivummalle, voidaan yhdessä miettiä.

Äiti kertoo avoimesti asioista, äidin keinot ei riitä. Äiti oli tyytyväinen, kun sai toimivan ohjeen selvittää paremmin yhteistyössä lapsen kanssa. Työntekijä antaa konkreettisia keinoja, hän antoi vinkkejä kotiin. Kannustin perhettä miettimään mitkä ovat asioita, joista ei edes neuvotella ja mitkä niitä asioita joista voidaan lapsen kanssa sopia ja pitämään sitten itsekin päätöksistä kiinni TSEMPPIÄ SIIHENKIN – rakkaus on RAJOJA. Yhdessä

toimiminen, yhteiset pelisäännöt päikyssä ja kotona. Työntekijä oli valmis joustamaan lapsen parhaaksi, mietti vanhempienkin jaksamista. Jos haluat käydä kotona hengähtämässä ja hakea vasta sen jälkeen lapsen hoidosta. Kaiken varalta äiti on varannut ajan myös penestä. Lopuksi molemmat olivat tyytyväisiä.

Ystävällinen, johdatteleva keskustelutapa ”miten olet jaksanut? onko ollut kiireitä?” Näin on opittu myös huomaamaan herkemmin yleistä fiilistä. Naapuriryhmän työntekijälle huikkaan heidän luokkansa ovelta, että voitko vahtia myös minun ryhmäni lapsia, koska menen juttelemaan. Otamme puheeksi kysymällä arjesta muuttuneen elämäntilanteen jälkeen, kysyy rehellisesti. Väsyminen on myös sellainen asia mikä kannattaa tuoda rohkeasti esille ja ennen hakua, töiden jälkeen ottaa hetken ”omaa aikaa”.

Äiti kertoo avoimesti olonsa olevan voimaton ja neuvotonkin. Juttelimme, pitkään...Äiti oli halukas saamaan apua tilanteeseen. Mietimme yhdessä keinoja, mitä asialle voisi tehdä. Työntekijä kysyy myös rohkeasti, tarviiko äiti muunlaista apua (kerrotaan penestä, keinutiimistä, ei juurta jaksain, mutta jotain kuitenkin). Meillä on käyny veo ryhmässä ja hänelle on meidän lisäksi herännyt pientä huolta, VEO on ollut yhteydessä perheeseen. Kävimme yhdessä erilaisia tukitoimia läpi. Sovimme, että perheneuvolasta olisi hyvä aloittaa. Perheneuvolassa päässeensä juttelemaan mieltä painavista asioista ja koki saaneensa avun, käyntejä jatkettiin muutama kk säännöllisesti.

Keskusteluun palattiin vielä myöhemmin työntekijän aloitteesta. Asiaan palataan, arki kotona on helpottanut paljon. Keskustelut, juttelut, arkikohtaamiset jatkuvat ja pk:sta ollaan yhteydessä (äidin luvalla) neuvolaan, lapsella 4v neuvola, tsempataan myös arjessa. Keskustelun jälkeen äiti oli paljon avoimempi ja luottavaisempi meitä kohtaan, kiitteli kun puutuimme asiaan ennen kuin oli liian myöhäistä, hän ei olisi siihen omin sanoin luultavasti kyennyt.

Onnistumiseen vaikutti eniten se, että oli rauha keskustella vanhemman kanssa. Usein tulo- ja hakutilanteissa olet aikuisena yksin ja vastuussa

*paikalla olevista lapsista, joten moni otollinen varhaisen tuen tilanne kaa-
tuu siihen.*

Tarina sisältää kaikki kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogin. Siinä on myös kohtaamisen perustaidot läsnäolo ja aktiivinen kuuntelu. Onnistuneen vanhemmuuden varhaisen tuen tyyppitarinan työntekijän perusasenne kohtaamisessa on kunnioittava, nöyrä, aito, empaattinen ja työstään innostunut. Hän antaa konkreettisia keinoja auttaa lasta ja vanhempaa, lisäksi hänellä on tietoa jatkotukeen ohjauksesta.

5.5 Tyypittely epäonnistuneista vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteista

Yhteenvedoon epäonnistuneista vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteista keräsin alkuperäisiä ilmaisuja vastaajien tarinoista. Yhteenvetotarinnasta, jossa on ilmaisuja kaikista 11 tarinnasta, voi nähdä millaisia arjen kohtaamiset saattaisivat huonommillaan olla. Eläytymismenetelmällä kerätty aineisto ei välttämättä näytä todellisuutta, mutta se antaa vihjeen siitä mikä on mahdollista. Keräsin yhteenvedoon ilmaisuja, jotka kuvaavat työntekijän toimintaa, tilaa ja tilannetta kohtaamisen aikana. Lisäsin siihen myös alkuperäisiä ilmaisuja, jotka kuvaavat vanhemman tuentarvetta ja työntekijän vuorovaikutusta epäonnistuneissa tilanteissa. Tarina havainnollistaa vastaajien käsityksen vanhemmuuden varhaisen tuen epäonnistumisesta ja sen syistä vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteissa. Tyypittarina sisältää useita kohtaamisia, jotka olen järjestellyt uudelleen.

Ajankohta äärimmäisen huono, päiväkodin eteistilassa vanhemman ollessa kiireinen, työntekijä ”töksäyttää” asian suoraan. Lapsen TV:n katsomista ja tietokonepelien pelaamisesta, joita päiväkodin työntekijä luulee lapsen tekevän kotona, paikalla muita vanhempia ja henkilökuntaa, aamupalan valmistelua, lasten vastaanottamista päiväkotiin ja muiden vanhempien kohtaamista. Työntekijä ei katso silmiin vanhempaa, vaan vilkuilee jatkuvasti lapsiryhmää komentaen kovaäänisesti joitakin lapsia. Ei alusta aihetta, syytteleekin ehkä. Isä haluaa tietää, onko meillä ongelmia pojan kanssa.

Isä: ”Me ollaan aika väsyneitä kun joka asiasta saa tapella. Eilenkin hän valvotti meitä 11 saakka. Me ei oikein tiedetä mitä pitäisi tehdä...”

Työntekijä: ”Joo sellaista se on. Mutta mun pitää nyt mennä tuonne muiden lasten kanssa, pitikin käydä kirjaamassa tieto osaston viestivihkoon.”

Yksinhuoltaja äiti on huolissaan omasta jaksamisestaan pienen lapsen kanssa. Äiti on ollut huolissaan pojan keskittymisen vaikeuksista. Myös päiväkodissa on kiinnitetty asiaan huomiota. Äiti on ollut viime aikoina kovin kireä ja väsyneen oloinen. Äiti pyytää lastenhoitajalta kahdenkeskistä jutteluhetkeä heidän tilanteesta, lähtenyt töistä aikaisemmin keretäkseen juttelemaan. Työntekijä kertoo äidille, ettei nyt pysty kesken pelin lähtemään mihinkään. Jos pelin lopettaa, niin rauhakin rikkoutuu. Äiti pyytää uudelleen hoitajalta edes muutaman sanan vaihtoa kahden kesken. Kun hoitaja ei edelleenkään pysty lähtemään, äiti ehdottaa, että he sopisivat yhdessä ajan keskustelulle. Hänellä on jo kyyneleet silmissään. Hoitaja nousee vilkaisemaan kalenteria ja toteaa, että ei osaa sanoa tällä hetkellä sopivaa aikaa, mutta lupaa sopia sen myöhemmin. Kun on parempi hetki. Äiti istuu penkillä, eikä jaksaisi lähteä pojan perään. Hän katsoo hoitajaan päin, mutta hoitaja kääntää katseensa toiseen suuntaan. Huomiiseen!

Työntekijä aloittaa keskustelun, lapsen hakutilanteessa. Ympärillä on hälinää, työntekijän huomio jatkuvasti muualla. Hän oli ison lapsiryhmän kanssa yksin ulkona eikä pystynyt/ehtinyt keskustelemaan sillä muut lapset nahistelivat. Keskustelu ei meinaa lähteä käyntiin. ”On tänään ollut melko villi ja on istunut monta kertaa jäähyllä. Eilenkin kaikkien leikit meni ihan sekaisin Villen rauhattomuuden takia.” Samassa lapsia alettiin hakea, muita lapsia haettaessa työntekijä jatkaa keskustelua muiden vanhempien kuullessa keskustelun sisällön. Komentaa taas lapsiryhmää. Äiti oli väsynyt työpäivänsä jälkeen. Työntekijä ei kerro vanhemmalle miten asia etenee, vaan jättää kaiken ilmaan roikkumaan. Kääntää vanhemmalle selkensä, komentaa taas lapsiryhmää ja moikkaa vanhempaa: ”Heippa!”

Tiimissä hoitajat ovat kiinnittäneet huomiota lapsen apaattisuuteen ja arkuuteen. Hoitaja ottaa puheeksi kolme viikkoa aikaisemmin aloittaneen lapsen kanssa olevista vaikeuksista, hakutilanteesta äidin kanssa, nopeasti, vain huolen kertoen. Muita ryhmän aikuisia ei ollut paikalla. Samalla

piti ”valvoa” myös muita lapsia ulkoilutilanteessa, keskustelu keskeytyi, kun toista lasta haettiin välillä. Työntekijä tuntee itsensä riittämättömäksi, eikä pysty paneutumaan asiaan haluamallaan intensiteetillä. Vanhempi väsynyt ja nälkäinen, oma lapsi kiukuttelee. Lapsi on kuulolla koko ajan, kun keskustelua käydään. Äiti loukkaantuu eikä tunne, että häntä tuettaisiin vaan tuomittaisiin eikä ollut saanut mitenkään ennakkovaroitusta. Äiti tuntee olonsa ahdistuneeksi ja haluaa tilanteesta pois. Tuli siis yllätyksenä, uutena asiana äidille. Vaikka työntekijällä oli hyvä tarkoitus puheissaan, hän ei äitiä tuntenut tarpeeksi hyvin, että olisi osannut keskustella asiasta hienovaraisemmin. Toisella tutulla työntekijällä olisi ollut jo tietynlainen luottamus perheen kanssa aiemmin työskennellessä.

Yhteisestä sopimuksesta tiimin ja kelton kanssa ryhmän aikuinen ottaa puheeksi huolen lisääntymisen lasta haettaessa. Aikuinen ja kielteisesti suhtautuva vanhempi ovat rauhallisessa tilassa tietoisesti asiasta keskustelemassa. Ryhmän aikuinen esittelee perheen tuen mahdollisuuksia esim. neuvolan tai perhetyön/ perheneuvolan kautta. Vanhempi kieltäytyy kaikesta tuen tarjonnasta ja sanoo perheen tulevan omillaan toimeen. Keskustelu loppuu siihen.

Lopputuloksena; Äiti joutui yllättävässä tilanteessa puolustuskannalle (ei minun lapsessani ole mitään vikaa), työntekijä oli kertonut asian ilman mitään positiivista sanottavaa lapsesta, asia oli kerrottu kylmän tyyliä ja yllättäen.

Lapsella on paljon haasteita motoriikassa ja kielen kehityksessä. Ryhmän aikuiset keskustelevat. Kerroimme, miten haasteet pk:ssa näkyvät, alkuun varovaisemmin pienin askelin, mutta sitten vähän enemmän. Vanhemmat närkästyivät ja totesivat kaiken sujuvan. Kysyimme saammeko olla yhteydessä neuvolaan, se kiellettiin. Suurimpana esteenä on vanhemman ehdottomuus, toisaalta ryhmän arkuus puuttua vakavaan tilanteeseen. Sitten perheessä tuli ero ja väkivaltaa. Meidän oli puututtava, koska lapsi reagoi voimakkaasti. Asia muuttui kiireelliseksi ja vanhemmat raivostuivat toimistamme, uhkailivat meitä ja sanoivat, että me vihaamme lasta, vaikka kaikki tehtiin sääntöjen mukaisesti.

P.S. Kärjistin ehkä liikaakin? Mutta tilanne voisi olla tällainen. Ajattelematon. Rauhaton. Välinpitämätön. Kiireinen. Epäystävällinen. – Kaikkea muuta kuin ammattitaitoinen!

Työppitarinan työntekijän toiminnasta puuttuu kaikki kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet. Työntekijän vuorovaikutusosaaminen sekä tilannetaju ovat huonoja ja hän ei ole läsnä tilanteissa. Työntekijä ei arvosta lasta eikä vanhempaan puhuessaan muiden vanhempien ja lapsen kuullen omia negatiivisia käsityksiään lapsesta, hän ei ole empaattinen. Työntekijä jopa kieltäytyy vuorovaikutuksesta kääntämällä katseensa pois tai kääntää selkensä vanhemmalle.

5.6 Onnistuneen ja epäonnistuneen vanhemmuuden varhaisen tuen tyyppitarinan vertailu

Vanhemmuuden varhaiseen tukeen päiväkodin työntekijän työssä tarvitaan aikaa puhua, kuunnella ja olla läsnä. Lisäksi tarvitaan konkreettisia keinoja auttaa kasvatuksellisissa kysymyksissä ja tietoa jatkotukeen ohjauksessa. Työppitarinassa näkyy myös vanhemman sitoutuminen kumppanuuteen, kumppanuuteen tarvitaan kaksi. Työntekijät tarvitsevat aikaa puhua yhdessä tiimissä ja työyhteisön kesken miten toimitaan, kun tuentarve on havaittu. Vastaajilla on kaikki tieto ja taito, kun se yhdistetään yhdeksi tarinaksi. Onnistuneeseen vanhemmuuden varhaiseen tukemiseen tarvitaan ennen kaikkea aikaa, herkkyyttä ja rohkeutta. Aikaa olla läsnä ja sitoutua, herkkyyttä havaita ja tunnistaa, rohkeutta ottaa puheeksi. Vanhemmuuden varhainen tuki on yhteistä miettimistä vanhemman kanssa. Vanhemmat ovat toimijoina ja työntekijät rinnalla kulkijoina.

Onnistuneessa kohtaamisessa työntekijä toimii kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaan pyrkien tasa-arvoiseen suhteeseen vanhemman kanssa. Työntekijän toiminnan lähtökohdaksi on luottamus, kunnioitus ja kuulluksi tuleminen osapuolten kesken. Työntekijän positiivinen ja kannustava suhtautuminen lapseen, vanhempaan ja vuorovaikutukseen heidän välillään on tärkeää. Työntekijä havainnoi, tunnistaa ja ottaa rohkeasti puheeksi myös vanhemman oman jaksamisen. Kertoo konkreettisia keinoja selvitä arjen haasteista lapsen kanssa ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelusta. Tarvittaessa työntekijä ohjaa vanhempaa hakemaan apua itselleen ja kertoo perheneuvolan ja KEI-

NU -tiimin palvelusta. Työntekijä sitoutuu toimimaan vanhemman rinnalla lapsen hyvinvoinnin lisäämiseksi kasvatuskumppanina.

Epäonnistuneessa tilanteessa työntekijällä on huonot vuorovaikutustaidot eikä hän arvosta vanhempaa ja lasta. Työntekijä on yksin vastuussa lapsiryhmästä ja samanaikaisesti vastaanottaa tai luovuttaa useita lapsia yrittäen keskustella vanhempien kanssa. Hän joutuu toimimaan päällekkäisissä tilanteissa. Työntekijä ei ole onnistunut luomaan toimivaa vuorovaikutussuhdetta vanhemman kanssa. Vanhemmalla on tunne, että häntä ei arvosteta. Kumppanuudesta ei ole mitään merkkejä. Kaikilla tyyppitarinan vanhemmillakaan ei ole halua kumppanuuteen, joku käyttäytyy jopa uhkaavasti. Tarinan työntekijällä on tiimi ja tukea, ehkä riittävä yhteinen puhe puuttuu. Tarinan jälkikirjoitus on myös alkuperäinen ilmaus epäonnistuneen tilanteen kirjoittajalta. Tarinan työntekijä haluaisi toimia paremmin, jos hänellä olisi riittävästi tahtoa, taitoa ja aikaa.

5.7 Tutkimustulosten yhteenveto

Tutkimustehtäväni oli mitä on vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän työssä. Tulokset osoittavat, että onnistuessaan vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän työssä on vanhemman kanssa yhdessä miettimistä. Lähtökohtana on luottamus, kunnioitus ja kuulluksi tuleminen osapuolten kesken. Työntekijän positiivinen ja kannustava suhtautuminen lapseen, vanhempaan ja vuorovaikutukseen heidän välillään on tärkeää. Työntekijä havainnoi, tunnistaa ja ottaa rohkeasti puheeksi myös vanhemman oman jaksamisen. Kertoo konkreettisia keinoja selvitä arjen haasteista lapsen kanssa ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelusta. Tarvittaessa työntekijä ohjaa vanhempaa hakemaan apua itselleen ja kertoo perheneuvolan ja KEI-NU -tiimin palvelusta.

Päivähoidossa työntekijä sitoutuu toimimaan vanhemman rinnalla lapsen hyvinvoinnin lisäämiseksi kasvatuskumppanina. Vanhemmuuden varhaiseen tukeen päiväkodin työntekijän työssä tarvitaan aikaa puhua, kuunnella ja olla läsnä. Lisäksi tarvitaan konkreettisia keinoja auttaa kasvatuksellisissa kysymyksissä ja tietoa jatkotukeen ohjauksessa. Eläytymismenetelmällä keräämäni aineiston vastaajat olivat kirjoittaneet tavallisista tilanteista päiväkodin työntekijän työssä. Keskustelujen aiheet liittyivät lapsen kasvuun, lisäksi usean tarinan aiheena oli vanhemman väsymys. Vanhemmuuden haasteeksi koet-

tiin arki tahtovan lapsen kanssa tai huoli lapsen kehityksestä ja käytöksestä. Näissä tarinoissa työntekijän kannustava ja positiivinen puhe lapsen toiminnasta päiväkodissa koettiin tarpeelliseksi.

Onnistuneen vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteen analyysissä kasvatuskumppanuus nousi tutkimuksen teoreettiseksi käsitteeksi varhaisen tuen rinnalle. Onnistuneiden tarinoiden vuorovaikutus oli selvästi kumppanuutta. Työntekijän toiminnassa vanhemman aktiivinen kuuntelu, joka sisältää puhumaan kannustamisen ja läsnäolo, joka sisältää empatian osoittamisen olivat merkitseviä vaikuttajia onnistuneessa kohtaamisessa. Myös keskustelun paikalla on merkitystä kohtaamisen onnistumiseen. Rauhallinen kahdenkeskinen tilanne mahdollisti onnistuneen kohtaamisen. Varhainen tuki tulee näkyväksi vuorovaikutuksessa kohtaamisen aikana. Tilanteet kulmineituvat työntekijän vuorovaikutusosaamiseen. Kohtaamisen perustaidot läsnäolo, aktiivinen kuuntelu ja vanhemman kokemus kuulemisesta, kunnioituksesta, luottamuksesta ja dialogista työntekijän kanssa johtaa onnistuneeseen kohtaamiseen. Työntekijän asenne onnistuneen kohtaamisen aikana sisältää kunnioitusta, nöyryyttä, aitoutta, empatiaa ja hiljaista innokkuutta.

Aamulla lapsen päiväkotiin tuontitilanteessa onnistuneeseen kohtaamiseen vaikutti työntekijän kunnioittavat sanat, jotka sisälsivät aitoa kuulemistä ja lujittivat lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta. Vanhemman huolen kuuntelu aktiivisesti ja eläytyen lisättynä konkreettisella toimella perheen arjen helpottamiseksi auttoi onnistuneeseen kohtaamiseen. Enimmäkseen aamulla lapsen tuontitilanteet ovat vanhempien työhön ehtimisen kannalta huono hetki keskustella. Monet vanhemmat tuovat lastaan päiväkotiin samaan aikaan, jolloin työntekijä ottaa vastaan heidän viestejään ja lapsen kuulumisia. Keskustelut jäävät lyhyeksi kuulumisten vaihdoksi. Työntekijän läsnäoloa haittaa päiväkotityölle tyypilliset päällekkäiset tilanteet. Kun vanhempi haluaa keskustella huolta aiheuttavasta asiasta aamulla, työntekijän läsnäolo mahdollistuu vain jos ryhmässä on jo kaksi työntekijää työssä. Työntekijän ajattelemattomat sanat aamun hetkellä voivat aiheuttaa mielipahaa lapselle ja työhön kiirehtivälle vanhemmalle.

Iltapäivällä lapsen hakutilanne sisällä osoittautui aineiston mukaan parhaaksi hetkeksi työntekijän ottaa puheeksi huolta aiheuttavat asiat ja keskittyä vanhemman empaattiseen kuunteluun. Avoimuus ja rohkeus kysyä vanhemman kuulumisia johtivat tasa-arvoiseen dialogiin. Konkreettinen tuki lapselle ja vanhemmalle auttaa perheen arjen jaksamises-

sa. Iltapäivän hakutilanne lasten leikkiessä sisällä on hyvä hetki vaihtaa kuulumisia lapsen päivästä vanhemman kanssa. Pienetkin kohtaamiset auttavat luottamuksen rakentamisessa vanhemman ja työntekijän välillä. Työntekijän herkkyyys havaita ja tunnistaa vanhemman kumppanuusvalmius on ratkaisevaa.

Työntekijä ei usein aloita iltapäivän ulkoilun hakutilanteessa keskustelua vanhemman kanssa muusta kuin päivän kuulumisista, jos ei ole etukäteen valmistautunut ja muiden työntekijöiden apua ei ole saatavana. Vanhemman aloitteesta alkava keskustelu onnistuu vain rauhallisessa ulkoilutilanteessa.

Etukäteen sovitussa keskusteluissa on hyvät mahdollisuudet onnistua. Työntekijä on etukäteen valmistautunut ja keskustelut käydään rauhallisessa ympäristössä toistaan kuullen. Kohtaamisen onnistumiseen vaikuttaa työntekijän positiivinen suhtautuminen lapseen ja vanhempiin. Kun kumppanuussuhteessa on saavutettu luottamus, tasa-arvoinen kohtaaminen on mahdollinen.

Eläytymismenetelmän tarinoista käy ilmi, että työntekijää itseään tukee lähinnä työyhteisön yhteistyö. Naapuriryhmän tai oman kasvatustiimin apu on ensiarvoisen tärkeää. Yhteiset sopimukset toiminnasta esimerkiksi työntekijöiden poissaolotilanteissa ovat tarpeen. Lisäksi tarvitaan aikaa puhua yhdessä tiimissä ja työyhteisön kesken miten toimitaan, kun tuentarve on havaittu.

Analyysia tehdessäni havaitsin, että aineiston yhdestätoista epäonnistuneesta tilanteesta kahdeksan tapahtui lasten tuonti- ja hakutilanteissa, niistä kuusi tilannetta sijoittui hetkeen, jossa työntekijä oli yksin vastuussa lapsiryhmästä. Viisi vanhemmuuden varhaisen tuen tilannetta kahdestatoista onnistuneesta sisälsi maininnan työntekijän yksin ryhmä vastuussa olosta, näistä neljässä työntekijä pyytää ja saa apua naapuriryhmästä tai tiimikaverilta, jonka työpäivä juuri alkaa. On tietenkin luonnollista, että enimmäkseen vanhemmat kohdataan juuri tuonti- ja hakutilanteissa ja henkilökunnan työvuorot ajoitetaan keskelle päivää, jolloin suurin osa lapsista on hoidossa. Olin silti yllättynyt havainnostani. Kaikista 23 vanhemmuuden varhaisen tuen tarinasta yhdestätoista lapsiryhmä oli yhden aikuisen vastuulla keskustelun hetkellä. Tarinoissa epäonnistumista ei selitetä yksin vastuussa ololla, lähinnä mainitaan tilanteen kuvauksessa. Vanhemmuuden varhaisen tuen logikkaan havainnolla on merkittävä vaikutus.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen kulun, luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Eläytymismenetelmä tutkimuksessa on aineiston hankinnan kannalta suhteellisen vaivaton tapa kerätä aineistoa. Menetelmä ei kuitenkaan tarjoa valmiita vastauksia tutkijalle vaan pakottaa tutkijan aktiiviseen teoreettiseen työhön. Eläytymismenetelmä aineisto antaa tutkijalle uusia näkökulmia, ei vain todista tutkijan ennalta epäilemää. Laadullinen tutkimus ja eläytymismenetelmä toimivat parhaimmillaan niin, että tutkija antaa vastaajien vapaasti tuottaa käsityksensä tutkittavasta asiasta. Eläytymismenetelmällä tutkija ei pyydä vastauksia valmiiksi tekemiinsä kysymyksiin, valmiiksi päättämistään käsitteistä. Tutkija voi löytää aineistostaan käytäntöjä ja ajatuksia, joita hänelle ei aikaisemmin ole tullut mieleen ja teoreettiset käsitteet voivat lisääntyä tai muuntua aineistoon perehtymisen myötä. (Eskola 1997, 28.)

Keräsin aineiston Leinola-Orimuksen päiväkodin kasvatushenkilöstöltä ajatukseni saada tietää, mitä he ajattelevat vanhemmuuden varhaisen tuesta päiväkodin työntekijä työssä. Tutkimustehtäväni oli mitä on vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän työssä. Työntekijät saivat kirjoittaa oman mielikuvansa pohjalta tarinan tai kuvauksen päiväkodin työntekijän ja lapsen vanhemman kohtaamisesta päiväkotipäivän aikana. Olen työssä Leinola-Orimuksen päiväkodissa ja siten osa kasvatushenkilöstöä, jonka käsitystä vanhemmuuden varhaisesta tukemisestä tutkin. Pyrin tutkimuksen kuluessa kuvaamaan tekemäni ratkaisut, jotta tutkimus olisi mahdollisimman läpinäkyvä.

Eläytymismenetelmä soveltui tutkimusmenetelmäksi, jotta en valmiilla haastattelukysymyksillä tai strukturoidulla kyselyllä olisi vaikuttanut heidän vastauksiinsa. Toivoin myös löytäväni uusia näkökulmia asiaan. Eettisesti eläytymismenetelmä on aineiston hankintatapana hyvä, koska vastaajat saavat vapaasti kirjoittaa kuvittelemansa tilanteen tutkijan vaikuttamatta vastaustilanteessa. Eläytymismenetelmä on vastaajille mahdollisimman luonnollinen tapa kertoa kokemuksestaan, siten se vähentää tutkimuseettisiä ongelmia. Vastaajat osallistuivat tutkimukseeni vapaaehtoisesti ja heillä oli yhteinen kokemus tutkittavasta asiasta, joka myös puoltaa tulosten yleistettävyyttä.

Eläytymismenetelmän luotettavuutta tutkimuksessa epäillään yleisesti siinä, tuottaako se ainoastaan stereotyyppisiä vastauksia tutkittavasta asiasta. Lisäksi tulee pohtia ovatko kirjoitetut tarinat aitoja vai keinotekoisia kuvauksia tilanteista, joita tutkitaan. Stereotyyppiat ovat osa joka päivästä elämää ja suurin osa tutkimusmenetelmistä tuottaa myös keinotekoista tietoa ihmisten ajattelusta ja käsityksistä tutkitusta asiasta. Oleellista on kysyä, mitä muuta kuin tyypillistä ja yleistä vastaajien tarinoissa on. Ihmisten toiminta arjessa perustuu joskus myös oletukseen miten pitäisi toimia eri tilanteissa ja lopulta tarinat kertovat juuri siitä mitä vastaaja aiheesta ajattelee. (Eskola 1997, 29.)

Eläytymismenetelmässä pyydetään vastaajaa kirjoittamaan kuviteltu tilanne. On luonnollista, epäillä tuottaako kuvitellun tarinan kirjoittaminen totuutta asiasta. Toisaalta vastaavatko kaikki aina totuuden mukaisesti haastattelu- tai kyselytutkimuksen kysymyksiin. Päiväkotityökokemukseni perusteella voin sanoa, että aineistoni tarinat kertoivat tilanteista, joita päiväkodin arjessa esiintyy. Oli kuvattu tilanne totta tai ei vastaajan käsityksen vanhemmuuden varhaisesta tukemisesta se osoittaa. Toivon, että olen löytänyt tarinoista vastaajien tarkoittamat merkitykset, jotka kuvaavat vastaajien käsitystä ja ajattelua vanhemmuuden varhaisesta tuesta.

Tutkijana lähestyin aineistoa yrittäen ymmärtää kasvatushenkilöiden kokemuksellista suhdetta ja kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta päiväkotityön arjen kokonaisuudessa. Minulla oli mahdollisuus tulkita työntekijöiden kokemuksia ja ilmaisuja, yrittää ymmärtää yleisemmin oman työkokemukseni kautta muodostuneen esiymmärryksen avulla. Toivon, että päiväkotityökokemukseni 20 vuoden ajalta auttoi minua näkemään oikeat merkityskokonaisuudet vastaajien eläytymistarinoista. Pyrin objektiivisuuteen tutkijana ja tavoitteeni oli etäännyä ja kyseenalaistaa oma esiymmärrykseni, jotta oma ymmärrykseni vanhemmuuden varhaisesta tuesta voisi laajeta. (Vilka, H. 2005, 137.)

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys muotoutui osittain vasta aineiston tulkintaa tehdessäni. Aineistoon perehtyminen ja tilanteiden tulkinta auttoi minua syventämään ja korjaamaan ymmärrystäni vanhemmuuden varhaisesta tuesta työntekijöiden päivittäisessä työssä. Käytin aiempia tutkimuksia ja teoreettista viitekehystä varhaisesta tuesta kriittisenä näkökulmana tulkintaa tehdessäni. Eläytymismenetelmällä keräämäni aineiston vastaajien tarinat olivat hyvin merkitysrikkaita. Tarinat sisälsivät runsaasti erilaisia kuvauksia työntekijän ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta. Tarinoiden tunnelma ja vastaajien kuvaamat tunnekokemukset vanhemman ja työntekijän vanhemmuuden

tuen tilanteissa antoivat minulle lähtökohdan merkityksenantojen tulkintaan. (Vilka 2005, 138–139.)

Eläytymismenetelmässä on keskeistä tutkia mikä vastauksissa muuttuu siirryttäessä kehyskertomuksesta toiseen eli toiminnan tai tilanteen peruslogiikan etsiminen. Tutkimuskysymykseni, miten työntekijä toimii onnistuneessa/epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa, auttoivat minua selvittämään mitä vastaajat ajattelevat vanhemmuuden varhaisesta tukemisesta. Selvitin työntekijän toiminnan logiikkaa onnistuneessa ja epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa. Aineiston analyysiin ja tulkintaan eläytymismenetelmä tuo haasteen juuri tässä suhteessa, koska vastauksia on tulkittava oikeassa kontekstissa. Ei ole yhdentekevää liittykö vastaus onnistuneeseen vai epäonnistuneeseen tilanteeseen, tämä vaatii tutkijan tarkkaa harkintaa tulkinnassaan. (Eskola 1997, 30.)

Epäonnistuneiden tilanteiden lukeminen oli minulle todella vaikeaa ajatellessani, että nämä kuvitteelliset tilanteet saattavat olla mahdollisia totuuksia. Monet vastaajat olivat kokeneet varmasti samoin kirjoittaessaan tarinoitaan. Useimmat epäonnistuneen tilanteen vastaajat olivat kirjoittaneet tarinansa jatkoksi myös miten työntekijän olisi pitänyt toimia tilanteessa. Kolme vastaajaa oli kirjoittanut onnistuneen tarinan samasta tilanteesta eli vastauksen toiseen kehyskertomukseeni. Kehyskertomuksiini vastanneita kasvatushenkilöitä oli siten 20, sain vastauksia yhteensä 23, joista 12 onnistunutta ja 11 epäonnistunutta tilannetta. Paneutuminen epäonnistuneisiin tilanteisiin avasi ajatteluni enemmän kuin onnistuneiden tilanteiden tutkiminen. Ehkä se mikä ei onnistu saa ajattelemaan enemmän kuin onnistuminen, virheistä oppii.

Opinnäytetyöni tulosluku on suhteellisen pitkä, koska olen pitänyt aineiston onnistuneet ja epäonnistuneet tarinat toisistaan erillään ja pyrkinyt selvittämään työntekijän toimintaa oikeassa kontekstissa. Lisäksi pidin tarinat melko kokonaisina pilkkomatta niitä, jotta olisin säilyttänyt vastaajien tarkoittaman kohtaamisten tunnelman tarinoita kirjoittaessaan. Lukijaa ajatellen kokosin tutkimuksen tuloksista yhteenvedon tulosluvun loppuun. (Luku 5.7 tässä työssä.) Toivon, että olen tulkinnassani osannut tavoittaa vastaajien tarinoihinsa sisällyttämän tunnelman.

Eläytymismenetelmässä kehyskertomuksen muotoilu vaikuttaa vastaajien orientaatioon asiasta. Testasin kehyskertomustani etukäteen ja muokkasin sitä saadakseni vastauksia, jotka kertovat kohtaamisen aikana tapahtuvasta keskustelusta ja kuvaavat työntekijän toimintaa kohtaamisen aikana. Kehyskertomuksessani vältin sanaa kasvatuskumppanuus, koska ajattelin sen johdattavan vastaajat kirjoittamaan stereotyyppisiä vastauksia kasvatuskumppanuudesta ajattelematta kohtaamisen sisältöä ja vuorovaikutusta kohtaamisen aikana. Kasvatuskumppanuus on ikävä kyllä usein vain sana päivähoiton työntekijöiden puheessa, sen sisältöjä miettimättä. Aineiston merkit kasvatuskumppanuutta ohjaavista periaatteista olivat kuitenkin niin ilmeiset, ettei niitä voinut jättää huomioimatta. Tässä suhteessa voin sanoa oman ajatteluni laajenneen tutkimuksen kuussa. Vastaajilla oli selkeä kuva kasvatuskumppanuuden sisällöistä.

Teemoittelin aineiston kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden mukaan, koska kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogin merkit tai niiden puuttuminen erottuivat selvästi tarinoiden työntekijöiden toiminnassa. Lisäksi kasvatuskumppanuus päivähoiton työntekijän ja vanhemman yhteistyön määrittäjänä päivähoitoa ohjaavissa asiakirjoissa, antoi minulle perusteet ratkaisulleni. Aineiston teemoittelussa olen peilannut omaa tulkintaani aineistosta kasvatuskumppanuutta ohjaaviin periaatteisiin. Teemoittelussa pyrin teorian ja aineiston vuoropuheluun työssäni, joten teemoittelu sisältää myös teoriaa. Aiemmat samansuuntaiset tutkimukset tukivat tulkintaani ja vahvistivat tutkimustulosteni yleistettävyyttä. (Eskola 2003, 66.)

Aineiston tematisointi ei kuitenkaan antanut minulle kaikkea mitä etsin, joten lähdin myös tyypittelemään aineistoa. Tyypitarinoita verratessani minulle selvisi paremmin työntekijän toiminnan ero onnistuneessa ja epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa. Sain tyypitarinoista paremmin esiin myös vastauksen kolmanteen tutkimuskysymykseeni, mitä vanhemmuuden varhaisen tuen onnistumiseen tarvitaan. Eläytymismenetelmä antaa mahdollisuuksia tiedonhaluiselle etsijälle ilman tiukkoja sääntöjä. Eläytymismenetelmän käyttö pinnallisena valmiita kaavoja seuraavana menetelmänä ei toimi. Eläytymismenetelmäaineiston analyysi ja tulkinta vaatii tutkijan harkintaa ja menetelmää kunnioittavaa käyttöä. (Eskola 1997, 31.)

Eläytymismenetelmän aineiston keräämisen helppous johtaa tutkijan joskus keräämään aineiston vaiheessa, jossa hänelle ei vielä ole selvää tutkimustehtävää. Yleensä laadullisen aineiston analysointi on vaikeampaa kuin aineiston kerääminen. Tutkijan tieto tut-

kimukseen liittyvästä teoriasta ja tutkimusongelmasta on hyvä olla selvillä ennen aineiston keräämistä, jotta raportoinnista ei tule selvitystyyppistä kertomusta tutkittavasta aiheesta. (Eskola 1997, 32.) Laadin kehyskertomuksen hyvissä ajoin ja tutkimustehtäväni on koko tutkimusprosessin ajan pysynyt samana. Miettiessäni tutkimusprosessiani taaksepäin huomaan, että tutkimuskysymykseni eivät olleet riittävän selvät lähtiessäni tekemään analyysia. Tiedonhaluni kasvoi liian suureksi aineistoon uppoutuessani, tutkimuskysymyksieni tarkkuus olisi ohjannut ja rajannut paremmin etsintääni. Tutkimuskysymysten pyöritteleminen uudelleen ja uudelleen avasi minulle tien.

Tutkimuskysymykseni, miten työntekijä toimii onnistuneessa/epäonnistuneessa vanhemmuuden varhaisen tuen tilanteessa, suuntasivat merkityskokonaisuuksien etsintääni tutkimustehtäväni ja tutkimuksen tavoitteiden kannalta olennaiseen. Merkityskokonaisuus opinnäytetyössäni muodostui tutkimalla eläytymistarinoiden päiväkotityöntekijöiden ja vanhempien kohtaamisia päiväkodin arjessa. Etsin erikseen onnistuneiden ja epäonnistuneiden eläytymistarinoiden sisällöstä yhteenkuuluvia kuvauksia, mikä teki kohtaamisesta onnistuneen ja epäonnistuneen. (Vilka 2005, 138.)

Kaiken analysoinnin keskellä unohdin luottaa keräämääni aineistoon. Vasta kun usean eri analysointiyrityksen jälkeen palasin uudelleen lukemaan aineistoa, ymmärsin lukea sitä avoimin mielin ja löysin etsimäni sieltä missä se oli kaiken aikaa ollut saatavilla. Mikäli voi sanoa aineiston osoittavan jotain, aineisto tosiaan osoitti minulle kasvatuskumppanuuden, jota en mielestäni ollut lähtenyt tutkimaan. Olin perehtynyt teoriaan varhaisen tuen ja vuorovaikutuksen käsitteiden pohjalta ennen aineistoni hankintaa. Kasvatuskumppanuuden teoreettinen viitekehys oli minulle suhteellisen vieras, vaikka käytännössä hyvinkin tuttua työni kautta. Aineiston teemoitteluun kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden mukaan kului siten paljon aikaa, jota tutkijalla on käytettävissä useimmiten liian vähän. Toivon, että raporttini antaa hyvän kuvan aineistosta eikä jää vain selvityksen tasolle.

Eläytymismenetelmän analysointitapoja on useita eikä jako eri tapojen välillä ole aina selkeä analyysia tehdessä. Useimmiten eri analyysitavat sekoittuvat toisiinsa analyysia tehdessä ja harvoin tutkija pystyy käyttämään vain yhtä tapaa. Tyypittelyn pohjana voi käyttää teemoittelua, jonka pohjana voi olla yksinkertainen taulukko aineistossa esiintyvistä ilmaisuista. (Eskola 1997, 99.) Enimmäkseen käytin analyysissäni teemoittelua ja sen pohjalta tekemääni tyypittelyä. Tyypittely antaa lukijalle havainnollisen kuvan ai-

neistosta ja parantaa analyysini luotettavuutta. Huomasin, että samoin kuin kaikissa laadullisissa tutkimuksissa, eläytymismenetelmäaineistoa voi analysoida loputtomiin tutkimuskulmaa vaihtamalla, päätin kuitenkin lopettaa tähän. Sain aineistosta kaiken mitä halusin, vaikka siinä olisi vielä paljon tutkittavaa. Johonkin vain on laitettava piste.

Vastaajat saivat vastata nimettömänä ja raportin valmistuttua hävitän kaikki kehyskerromustarinat. Eettisesti oikeata tutkimustietoa pyrin tuottamaan sitoutumalla rehellisyyteen, yleiseen huolellisuuteen ja tarkkuuteen tutkimustiedon hankinnassa, tallentamisessa ja analysoinnissa. Saamani tiedon luottamuksellisuus on ensiarvoisen tärkeää, olen vastuussa tutkittavilleni.

Halusin saada vastauksen, mitä on vanhemmuuden varhainen tukeminen päiväkodin työntekijän työssä. Vanhemmuuden varhainen tuki päiväkodin työntekijän työssä on kasvatuskumppanuutta, joka tulee näkyväksi tasa-arvoisessa vuorovaikutteisessa kohtaamisessa vanhemman ja työntekijän välillä. Ihmisten välillä on läsnäolo ja kuuleminen sekä dialogi, joka toimii siltana kodin ja päiväkodin välillä.

6.2 Pohdinta

Ihmisten varassa ovat kohtaaminen, kuuntelu, kuulluksi tuleminen, pysähtyminen ja kulkeminen. Ihmisten välillä on ihmisarvo, arvokkuus ja kunnioitus. Tärkeää on myös riittävä aika ja kokonaisvaltaisuus. (Tapola-Tuohikumpu, S. 2005, 345, 353.) Kasvatuskumppanuus varhaisena vanhemmuuden tukena päivähoidossa sisältää tämän kaiken. Kun työntekijän näkökulma ja asenne on vanhemmuutta tukeva ja vuorovaikutteinen, ei tarvita suuria rakenteita. Sitoutuminen vanhemmuuden tukemiseen ja rohkeus ottaa asiakseen antavat sisältöä työhön. Päivittäisen lapsiryhmätyön keskellä vanhempi helposti unohtuu. Päivähoidon työntekijät tekevät arvokasta työtä lasten kanssa päivittäin, he tarvitsevat aikaa olla läsnä myös vanhemmalle. Perhettä ei tarvitse siirtää eteenpäin palveluketjussa, jos riittävillä resursseilla asia on mahdollista ratkaista peruspalvelun piirissä, perheen omassa päivittäisympäristössä. Työntekijöiden perhelähtöisen työn syventäminen palvelee perheitä ja lapsia.

Karilan ja Nummenmaan (2011, 15) mukaan on todennäköistä, ettei ammatillisessa toiminnassa ole riittävän hyvin tiedostettu erilaisten keskustelujen keskeistä merkitystä,

näin ollen suurin osa henkilöstön käymistä keskusteluista tapahtuu arjen päällekkäisissä tilanteissa. Päivähoitohenkilöstöltä odotetaan tänä päivänä aiempaa enemmän. Tavoitteellisen lasten kanssa toimimisen lisäksi on kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa sekä moniammatillinen työ, jotka kaikki sisältävät jatkuvia neuvotteluita ja sopimista. Nummenmaa ja Karila toteavat nämä kaikki asiaankuuluviksi odotuksiksi, joihin ei kuitenkaan ole suunnattu riittäviä henkilöstöresursseja. Työntekijöiden pitää vain löytää aikaa kaikelle. Ratkaisuksi on muotoutunut päällekkäisten tilanteiden työskentelymalli. (Nummenmaa & Karila 2011, 15.)

Tämän työn tulokset ja teoria osoittavat, että päiväkodin työntekijät tarvitsevat aikaa läsnäoloon ja kohtaamiseen vanhemman kanssa. Kasvatuskumppanuus tietoisena asenteena ja omaksuttuna työkäytännönä auttaa työntekijää sitoutumaan vanhemmuuden varhaiseen tukemiseen. Kun työntekijän puhetapa ja työkäytännöt mahdollistavat vanhemman kuulluksi tulemisen, vanhemmuuden varhainen tuki toteutuu. Dialogi kasvatuskumppanuudessa edellyttää työntekijän tietoisuutta omasta ajattelustaan, tunteistaan ja kokemuksistaan. Työntekijän positiivinen suhtautuminen lapseen, vanhempaan sekä lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen on ensiarvoisen tärkeää. Tarvitaan työntekijöiden yhteistä reflektointia työyhteisössä ja jokaisen työntekijän koulutusta.

Eläytymismenetelmällä kerätty tutkimusaineisto mahdollisista onnistuneista varhaisen vanhemmuuden tuen tilanteista osoittaa, että Leinola-Orimuksen päiväkodin kasvatushenkilöstöllä on tietoa vanhemmuuden varhaisesta tukemisesta. Tämän tiedon laajentaminen koko työyhteisön tietoon on mahdollista yhteisen pohdinnan avulla. Tutkimuksen tulosten pohjalta ehdotetaan jatkopohdintaa työyhteisössä. Kasvatustiimeissä ja koko työyhteisön kesken on hyvä sopia päivittäisten lasten tuonti- ja hakutilanteiden yhteiset käytännöt työntekijän ja vanhemman vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi sekä työntekijän yksinolotilanteiden välttämiseksi. Työyhteisön yhteinen pohdinta sitouttaa työntekijät miettimään kasvatuskumppanuuden sisältöjä ja jakamaan kasvatushenkilöstöllä jo olevaa tietoutta vanhemmuuden varhaisesta tuesta.

Eläytymismenetelmällä kerätty tutkimusaineisto mahdollisista epäonnistuneista varhaisen vanhemmuuden tuen tilanteista osoittaa, että työntekijä haluaa innostua työstään. Työstään innostunut työntekijä toimii hyvässä vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa lähentäen lapsen kasvuympäristöjä toisiinsa. Työntekijöinä meillä on parhaat mahdolliset paikat vanhempien vieressä toimia lapsen hyvinvoinnin lisäämiseksi. Päivähoidossa

työllämme on merkitystä perheiden hyvinvointia lisäävänä ja ennaltaehkäisevänä palveluna. Kasvatushenkilöstön tietoinen sitoutuminen kasvatuskumppanuuteen parantaa päiväkodin palvelua.

Tampereen kaupunki on huhtikuussa 2015 voimaantulleen uuden sosiaalihuoltolain myötä muuttanut palveluverkkoaan varhaisen tuen toimintaperiaatteiden mukaan perheitä palvelevammaksi. Tästä esimerkkinä Perheiden -talo suunnitelma ja lapsiperheiden sosiaalityön sivuilta löytyvä sähköinen Pyydä apua -lomake. Sähköisen lomakkeen yhteydenottoihin vastataan 1–3 arkipäivän kuluessa ja palveluihin ohjaus paranee. Jatkuvan kehitystyön ja koulutuksen tuloksena on varmasti tulevaisuudessa odotettavissa myös entistä ennaltaehkäisevämpi ja hyvinvointia paremmin tukeva palveluverkko ja päivähoiton henkilöstö. (Lapsiperheiden sosiaalityö 2015.)

Toteutin opinnäytetyöni päivähoiton työntekijän näkökulmasta. Työn kuluessa mietin useasti myös vanhemman kokemusta asiasta ja välillä koin haasteelliseksi rajata sitä työn ulkopuolelle. Jatkotutkimuksena ehdotan tutkimusta vanhemman kokemuksen ja osallisuuden näkökulmasta päivähoitossa, joka on tavoitteena myös uudessa elokuussa 2015 voimaan tulevassa varhaiskasvatuslaissa.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2006. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikänen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 70–90.

Davis, H. 2003. Miten tukea sairaan tai vammaisen lapsen vanhempia? Suom. Turunen, O. Suomen sairaanhoitajaliitto ry. Alkuperäinen teos 1993.

Eskola, J. 2010. Eläytymismenetelmän autuus ja kurjuus. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. toim. Aaltonen, J. & Valli, R. Jyväskylä: PS -kustannus.

Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. toim. Aaltonen, J. & Valli, R. 3. painos. Jyväskylä: PS -kustannus. 179–203.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. 1997. Eläytymismenetelmäopas. Tampereen yliopisto Jäljennepalvelu.

Heinonen, H. ohjelmajohtaja, Lastensuojelun keskusliitto 2011
http://www.lskl.fi/files/1197/HH_Varhainen_tuki_ja_moniammatillisuus_13.1.2011.pdf

Heinämäki, L. 2006. Varhaista tukea lapselle – työväliseenä kehittämisvalikko. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus oppaita 62. Helsinki: Stakes.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hyvinvointineuvola. 2015. Tampereen kaupunki. Luettu 12.5.2015.
<http://www.tampere.fi/terveyspalvelut/neurolat/hyvinvointineuvola.html>

Karila, K., Alasuutari, M., Hännikänen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. Esipuhe 7–10.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikänen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 91–108.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsinki: Stakes.

Kaukoluoto, E. 2010. Onko varhaisen tuen päiväkotiki mahdollinen? Tutkimus varhaiskasvatuksen yhteisöllisestä kehittämisestä. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteen laitos. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 231. Helsinki: Yliopistopaino.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19878/onkovarh.pdf?sequence=1>

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Lapsiperheiden sosiaalityö. 2015. Tampereen kaupunki. Luettu 31.5.2015.
<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/sosiaalityo/lapsiperheet.html>

Lindqvist, U. toim. (2008) Varhainen tuki – kohti hyviä käytäntöjä. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, oppaita ja työkirjoja 2008:7. Helsinki. Luettu 31.5.2015.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/69e094004a1563bd951bf5b546fc4d01/VarhTukiNETTI.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=69e094004a1563bd951bf5b546fc4d01>

Määttä, P. 2001. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. 2. painos. Atena Kustannus.

Nummenmaa, A. 2006. Kasvattajien yhteisö ja kasvatuskulttuuri. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikänen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 19–33.

Nummenmaa, A. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Strömberg, K., Ervelius, P. & Koskinen, S. 2015. Hyvät vanhemmat. Tiedote varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluista vanhemmille Leinola-Orimuksen päiväkodin ilmoitustaulu.

Tapola-Tuohikumpu, S. 2005. Hanketyöntekijöiden kokemustieto varhaisen tuen käytännöistä. Teoksessa Satka, M., Karvinen-Niinikoski, S., Nylund, M & Hoikkala, S. (toim.) Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia-kustannus. 341–355.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Oppaita 56. 2. painos. Helsinki: Stakes.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Sähköposti työntekijöille

Hei!

Olen Sirkku Kankkunen ja opiskellut Tampereen ammattikorkeakoulussa työn ohella sosionomiksi jo reilut kolme ja puoli vuotta. Aikaisemmalta koulutukseltani olen päivähoitaja ja montessoriohjaaja, minulla on lastenhoitajan toimi Orimuksen päiväkodissa ja tällä hetkellä toimin pienten ryhmässä lastentarhanopettajan sijaisuudessa. Opinnoistani puuttuu vielä opinnäytetyö, johon Jouni on lupautunut yhteyshenkilöksi ja aineistoa siihen pyydän teiltä.

Opinnäytetyöni aihe on vanhemmuuden varhainen tukeminen päivähoiton työntekijän arjessa. Tutkimukseni keskeiset käsitteet ovat varhainen tuki ja vuorovaikutus. Haluan selvittää työntekijän näkökulmasta millainen arjen kohtaaminen vanhemman kanssa koetaan tärkeäksi vanhemmuuden tukemisessa, millaisia vuorovaikutustilanteita työntekijän ja vanhempien välillä esiintyy sekä miten vanhemmuuden varhainen tuki näkyy päivähoiton arjessa. Tutkimuksellani haluan korostaa päivähoiton merkitystä ennaltaehkäisevänä ja hyvinvointia edistävänä palveluna.

Tutkimus on laadullinen tutkimus, jonka toteutan eläytymismenetelmällä. Pyydän teitä kirjoittamaan kuvauksen tai pienen tarinan kuvittelemastanne kohtaamisesta päivähoiton työntekijän ja lapsen vanhemman kesken. Olen laatinut kaksi kehyskertomusta, joista toisessa tilanne onnistuu ja toisessa epäonnistuu. Jaan tarinat satunnaisesti, joten jokainen kuvittelee joko onnistuneen tai epäonnistuneen tilanteen. Vastaukset voitte toimittaa nimettömänä kahvihuoneen pöydälle sijoittamaani kirjekuoreen tai minulle sähköpostiin, lupaan käsitellä kaikki vastaukset nimettöminä ja tutkimuksen valmistuttua hävitän kaikki tarinat. Taustakysymyksinä haluaisin tietää millä nimikkeellä toimitte lapsiryhmässä, koulutuksenne, työvuosienne määrän päivähoitossa ja lapsiryhmän, jossa olette pisimpään työskennellyt, ikäjakauman. Toivon saavani vähintään 15 kappaletta molempia tarinoita, jotta aineisto olisi riittävä laadulliseen tutkimukseen. Pyydän teitä vastaamaan kahden viikon kuluessa tai heti. Jouni on luvannut, että vastaamiseen saa käyttää työaika, tarinan kirjoittamiseen riittää 15–20 minuuttia.

Kiitos vastauksistanne!

Sirkku Kankkunen

Taustakysymykset

Toimi päivähoitossa?

Koulutus?

Työvuodet päivähoitossa?

Lasten ikäryhmä, jonka kanssa olen työskennellyt suurimman osan työvuosistani?

Kehyskertomus 1

Kuvittele onnistunut vanhemmuuden varhaisen tuen tilanne päivähoiton arjessa. Työntekijä keskustelelee ryhmänsä vanhemman kanssa. Kirjoita mielikuvasi pohjalta kuvaus tai tarina keskustelusta kohtaamisen aikana. Kerro kohtaamisen onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä ja työntekijän toiminnasta keskustelun aikana. Esim. mistä keskusteltiin, kenen kanssa, missä, mitä ympärillä tapahtui? Halutessasi voit jatkaa vastaustasi paperin kääntöpuolelle. Kiitos, kun palautat vastauksesi kirjekuoreen tai minulle sähköpostissa kahden viikon kuluessa!

Taustakysymykset

Toimi päivähoitossa?

Koulutus?

Työvuodet päivähoitossa?

Lasten ikäryhmä, jonka kanssa olen työskennellyt suurimman osan työvuosistani?

Kehyskertomus 2

Kuvittele epäonnistunut vanhemmuuden varhaisen tuen tilanne päivähoiton arjessa. Työntekijä keskustelelee ryhmänsä vanhemman kanssa. Kirjoita mielikuvasi pohjalta kuvaus tai tarina keskustelusta kohtaamisen aikana. Kerro kohtaamisen epäonnistumiseen vaikuttavista tekijöistä ja työntekijän toiminnasta keskustelun aikana. Esim. mistä keskusteltiin, kenen kanssa, missä, mitä ympärillä tapahtui? Halutessasi voit jatkaa vastaustasi paperin kääntöpuolelle. Kiitos, kun palautat vastauksesi kirjekuoreen tai minulle sähköpostissa kahden viikon kuluessa!